

bugyi

településképi
arculati
kézikönyv

2017

tartalomjegyzék

1	Bevezetés	5
2	Településünk bemutatkozik	7
3	Örökségünk, adottságok	8
3.1	<i>Település története</i>	8
3.2	<i>Műemlékek</i>	14
3.3	<i>Értékes épületek</i>	17
3.4	<i>Településképi jellemzők</i>	19
3.5	<i>Építőanyagok és formák</i>	20
3.6	<i>Nyílászárók</i>	23
3.7	<i>Részletképzés</i>	25
3.8	<i>Táji és természeti értékek</i>	26
3.9	<i>Település mint közösség</i>	31
4	Településrészek	32
5	Eltérő karakterű területek	34
5.1	<i>Alsó- és Felsővány</i>	36
5.2	<i>Központ</i>	37
6	Hagyományos épülettípusok és mai használatuk	38
6.1	<i>Egysoros háztípus</i>	39
6.2	<i>Kocka típusház</i>	43
6.3	<i>Telepszerű lakóépületek</i>	45
6.4	<i>Új beépítésű területek</i>	46
7	Ajánlások - lakóterületek	47
7.1	<i>Telepítés</i>	47
7.2	<i>Tetőforma és hajlásszög</i>	48
7.3	<i>Anyag- és színhasználat</i>	49
7.4	<i>Településképi szempontból kiemelt utcaféképi jelentőségű terület</i>	50
7.5	<i>Külterületek - gazdasági és ipari épületek</i>	51
8	További ajánlások	53
8.1	<i>Megújuló energiaforrások</i>	53
8.2	<i>Csapadékvíz-kezelés</i>	54
8.3	<i>Természetes és épített árnyékolás</i>	55
8.4	<i>Növényzet a kertben</i>	58
9	Hirdetések, reklámhordozók	60
10	Közterületek	63
10.1	<i>Közparkok</i>	64
10.2	<i>Ingatlanok előtti közterületek</i>	66
10.3	<i>Kerítések</i>	68
	Mellékletek	69
m.1	<i>Nem telepíthető növényfajok</i>	71
m.2	<i>Telepítésre ajánlott növényfajok</i>	73
m.3	<i>Szabadvezeték alá javasolt fajták</i>	79

bevezetés

Bugyi Nagyközség „Ahová jó hazatérni!”

Tisztelt Lakosok, Tisztelt Érdeklődők!

A mindennapokban azért dolgozunk, hogy Bugyi Nagyközségbe jó legyen hazatérni, érdemes legyen itt élni, gyermekeket nevelni, tervek szőni. Fontos, hogy az itt lakók számára a település egyre élhetőbbé, otthonosabbá váljék, melyhez a község megjelenése is nagymértékben hozzájárul.

Településünk folyamatosan épül, szépül, fejlődik. Az idő múlásával természetesen az arculata is változik. Ezt a változást a hagyományok és az elődök által létrehozott helyi építészeti értékek megtartásával, de korunk technikai és esztétikai elvárásainak is helyt adva úgy kívánjuk segíteni, hogy iránymutatást adunk a helyesnek vélt eredmények eléréséhez.

Nagy örömömre szolgál, hogy átnyújthatom Önöknek a Bugyi Nagyközség Településképi Arculati Kézikönyvét, amely bemutatja településünk jelenlegi és elvárt építészeti értékeit. A dokumentum érthetően ismerteti azokat a lehetőségeket és eljárásokat, amelyekkel az egységes településképhez jobban igazodó, esztétikusabb épületek és építmények alakíthatók ki.

A most kezükben tartott Településképi Arculati Kézikönyv - mely ajánlásaival segít védeni és erősíteni Bugyi nagyközség építészeti arculatát és értékeit - széleskörű egyeztetési folyamat eredményeként készült el. Ez alkalomból tisztelettel megköszönöm az előkészítésben véleményükkel, építő jellegű javaslataikkal közreműködő magánszemélyek és szervezetek, valamint a Településképi Arculati Kézikönyv összeállításába, elkészítésbe bevont építész szakemberek munkáját.

Somogyi Béla
polgármester

településünk bemutatkozik

Településünk neve, Bugyi, a Bud, Budi kezdetű török (avar, hun), vagy ujgur személynévből ered. Első említése 1321-ből való Budymatheusfelde formában (Bugyi Máté földje). 1446-ban Bud néven szerepelt, ekkor Fejér vármegye solti járásához, 1507-ben pedig Bwgh alakban fordult elő, ekkor már Pest vármegyéhez tartozott.

Az országos főútvonalak és vasutak által nem érintett, 11.558 hektár területű, 5.149 lakosú nagyközség Budapestől déli irányban mintegy 30 km-re az Ócsa -Kiskunlacháza és a Taksony - Dabas, - Kunpeszér közötti utak kereszteződésében alakult ki. Északról dél felé mintegy 25 km hosszú, 2-8 km széles sávban elnyúló területen fekszik. Nagy kiterjedését az magyarázza, hogy a település több középkori falu (Bugyi, Vány, Ráda, Ürbő) és mára elenyészett nevű birtok területét olvasztja magába.

A község határa a Csepeli síkság keleti sávját foglalja el, amely itt érintkezik a Pesti hordalékkúp síksággal, a Kiskunsági homokháttal és a Solti síksággal. E kistáj kialakulásában a Duna és annak az 1920-as években lecsapolt ősi ága játszotta a főszerepet, melynek hatására különböző típusú talajféleségek alakultak ki. Felszíne így vált színessé, rajta a futóhomok és homok, illetve a tőzegrés és löszös üledék váltogatja egymást. A község határa és speciális mikroklímája - a szikesek és a vízjárta laposok kivételével - jó lehetőséget teremt a szántóföldi gazdálkodáshoz, főleg a zöldségtermesztéshez, ezért Bugyi Nagyközség fontos szerepet játszik a főváros élelmiszerellátásában. A település többi része védett természeti kincsei révén vált jelentőssé. Az ürbői határ délnyugati sávja Közép-Európa második legnagyobb pusztája, a Kiskunsági Nemzeti Park madárelődörödjéről ismert szikes pusztájába illeszkedik, melynek fő ritkasága a legnagyobb testű európai madár, a tűzok.

A település nagyobb birtokosai voltak: a XVIII. században a Beleznay család, gróf Beleznay Miklós, majd később a báró Bánffyok, báró Vay Miklós és gróf Vay Ábrahám.

A falu centrumában a Beleznay-kúriával, községházával, iskolával és két templommal övezett barokk jellegű kisvárosias főtér áll. Körötte kertes házak, majd a község szélén található az ipartelepek sorozata.

Bugyi a térség nagy történelmi múltra visszatekintő, gazdag néprajzi hagyományokat ápoló, mindemellett egyre inkább polgárosodó és urbanizálódó települése.

3 Örökségünk, adottságok

3.1 település története

helytörténetünk írott forrásait megelőző idők

A jégkorszak végén a község területe egy folyóvizekkel átszőtt, tavakkal, mocsarakkal tarkított tájba olvadt. Az 1900-as évek második felében beindult kavicsbányászat e korból számos értékes leletet hozott a felszínre (mamut, gyapjas orrszarvú, ősbölgény, őriásszarvas, rénszarvas, jávorszarvas, őstulok), mely a jégkorszak 30-70 ezer évvel ezelőtti állatvilágát reprezentálja.

Bugyin és környékén a neolitikum végétől mutatható ki az ember jelenléte, de a táj a bronzkor Kr. e. 1800-tól virágzó középső szakaszában vált sűrűn lakottá. A magyar honfoglalás után Taksony vezéri székhelyének övezetébe tartozott a környék, s a fejedelmi udvart szolgáló népek szálláshelye lehetett, melyre korai úrböi leletek is utalnak.

középkor

Bugyi községről az első írásos emlék 1346-ból való, amely egy Bwd és Apay területén fekvő birtok zálogba vételével foglalkozik. A történeti források azonban már 1321-től említést tesznek a Pereg határában fekvő Budimátéfalujáról és Budipéterföldjéről, melyeknek 1312-ig Bugyi Máté és Péter voltak a birtokosai, akik nevük szerint Bugyi faluból kirajzó kismanesek lehettek.

A középkorban magát a helynevet - s róla birtokosainak nevét is - általában így: tehát Bod, Bud, Bady, Budy alakban írták, alanyesetben. Ez egy - a magyarok körében is használatos - szláv eredetű személynévből ered, mely a Bogyiszlónak is nevet adó Budiszláv, Budivoj típusú név becéző: Bud rövidülése. Ez az ősi magyar helynévadási eljárás a XI-XII. századra volt jellemző, melyről a falu keletkezésének homályába vesző idejére is következtethetünk.

a török hódoltság kora

Noha a térséget a tatárjárás alaposan megtépázta, Ráda, Bugyi, végül - az elhagyott templomának környékén újratelepült - Vány falvak sorsa is rendeződött, s a térségre jellemző népes köznemesi falvak közé tartoztak. A falvak lakossága a törökök elől a közeli mocsarakba, nádasokba menekült. Ráda és Vány már 1541-ben elpusztult, az 1546-1590 közötti feljegyzések szerint azonban Bugyi, ahol átlag 24 háztartást és 33 felnőtt férfit írtak össze, tovább virágzott, s Ócsa és Némedi után a térség harmadik legnépesebb faluja volt. Szomszédaival együtt 1597 körül végül Bugyi is megsemmisült. Lakói a mezővárosokba és a végvárakba menekültek, a pusztát pedig a mezővárosoknak adták bérbe legelőnek.

a falu újjászületésének korszaka

Az újabb kori fejlődés Beleznay János nevéhez fűződik, aki feleségével, a szintén Nyitrából származó, Grassalkovich Zsuzsannával együtt 1729-től kezdték betelepíteni református magyar jobbágyokkal a pusztát.

Az 1784-es első hazai népszámláláskor a pusztákkal együtt a községben már több mint 1600 lélek élt. A falu központjában a Beleznay-kúria és a katolikus templom állt. Számos kisnemesi kúria, községház, szélmalom, mészárszék, korcsma, majd zsinagóga létre van adat. A leírások arra utalnak, hogy a vizenyős laposokkal övezett Bugyi eredetileg kertes, kétbeltelkes település volt.

1801-ben az egytornyú barokk református templom alapjait is lerakták, amit 1803-ban szentelték fel. Az 1831-ben pusztító kolera Bugyi községben is megtizedelte a lakosságot, s az 1838-as nagy árvizet is megsínylették.

Ebből a korszakból származik a település három országos műemléki védelem alatt álló épülete: A Beleznay-kastély, a római katolikus és a református templom.

Bugyi Nagyközség az első katonai felmérés idejében egyutcás faluként jellemezhető. A házak a mai Kossuth Lajos és Templom utca mentén helyezkedtek el.

A házak mögött kerteket és gyümölcsösöket jelöl a térkép. A főtéren már ekkor is jelölve van a katolikus templom, valamint a Beleznay-kastély. A falu határában, keletre, egy nagyobb kiterjedésű szőlőterület helyezkedett el. A külterületek három meghatározó területhasználata a gyepek, a szántók, valamint a vízzel borított terület.

Első Katonai Felmérés (1763-1787)

az 1848-as forradalomtól az I. világháborúig

A népesség a XIX. század végéig közel 50%-kal bővült, és nagyra törő tervek fogalmazódtak meg. A népoktatási törvény követelményeinek megfelelően új épületekkel gazdagodtak az iskolák, helyrehozták, gazdagították a templomokat s parókiákat, 1902-ben felépült az új jegyzőlak és a községháza. A parasztság soraiból néhányan a száz holdnál nagyobb birtokosok közé verekedték fel magukat; a kisebb gazdák udvarán is megjelent a vetőgép, a borona, korszerűbbé vált a gazdálkodás és fejlődött a lakáskultúra. A nagy- és középbirtok gazdálkodásában is mélyreható változások következtek be. Közülük a kastélyt építő Forster Kálmán ezer holdas majorsága emelkedik ki, mely a gazdaság modernizálásában megyei szinten is figyelemreméltó eredményeket produkált.

Forster-vadászkastély
(épült 1890-es évek)

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

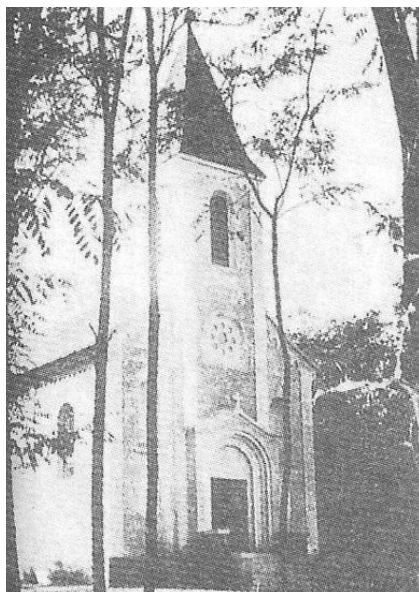
a két világháború közötti időszak

A falu egy évtized alatt kiheverte súlyos veszteségeit, s fejlődése a két világháború közötti évek második felében minden eddiginél gyorsabb ütemben folyt tovább. 1922-ben elkészült a taksonyi országút, s a községből rendszeres buszjáratok indultak a taksonyi állomásra és a fővárosba. Az évtized végére lezajlott a térség ármentesítése, mely jelentősen megváltoztatta a táj arculatát és újabb földterület termővé tételét helyezte kilátásba.

Az időszak végén már mintegy harminc bugyi család foglalkozott boltgárkertészettel, s árasztották el paprikával, dinnyével, különféle zöldségekkel és gyümölcsökkel a környék és a főváros piacait. Fellendült a tejtermelés és a tejkereskedelem is.

Már az 1940-es évek első felében mindkét községi intézmény nyolcosztályos népiskolára alakult, s a ványi, ürbői és délegyházi külterületek iskolai ellátása is megoldódott, Borzaspusztán pedig Székely József földbirtokos épített saját költségén templomot.

Borzaspusztai kápolnája egykor és ma

a második világháború és az azt követő események

A konszolidációt a második világháború eseményei törték meg. 1944. május 31-én deportálták a falu tősgyökeres zsidóságát, akikre ma már csak a kultúrtörténeti értéket képviselő XVIII-XX. századi temető emlékeztet. A háború során a templom, az iskola és parókia is találatot kapott. Ennél is nagyobb kárt jelentettek az oroszok fosztogatásai, hiszen a harcok a főváros határán még hónapokig elhúzódtak, s ezalatt a község nagyobb épületeit hadikórháznak használták.

A hatalmas külterület szocializált majorságainak egy részén állami gazdaságokat alakítottak. A mellettük létrejött tanyaközpontok sorsa teljesen ezek munkaerőigényétől függött.

A fővárosi ipar decentralizációja keretében ezzel párhuzamosan építették ki Bugyin a dabasi járás első nagy ipari üzemét, a Budapesti Telefongyár gyáregységét, melyhez a fővárosi műszaki értelmiség és szakmunkásság letelepítése céljából egy többszintes lakásokból álló lakótelepet építettek. Bugyin működött először és járásban leghosszabb ideig bölcsőde, és itt biztosították először az összes három-hatéves gyermek óvodai ellátását.

*Izraelita temető
(XVIII-XX. század)*

jelenkor

Az elmúlt évtizedek - a változás feszültségei és az átmeneti munkanélküliség problémái ellenére - Bugyi számára is újabb, minden eddiginél nagyobb fellendülést tartogatott. A szabad választások eredményeként megalakult nagyközségi önkormányzat hamarosan bebizonyította, hogy tud élni a megnövekedett forrásaival és felelősségével, és új fejlődési pályára állította a községet. Fejlesztési programjainak keretében impozáns tervek fogalmazódtak meg, s váltak valóra.

A családi házakba bekerült a földgáz, a vezetékes víz, a telefon és a kábeltévé, megépült a helyi szennyvíztisztító és megkezdődött a csatornázás, javult az úthálózat, mely gyökeres változásokat eredményezett a lakosság életmódjában.

A határban egymás után jöttek létre a kavicsbányák, részint a kavicsra, részint az ipari dolgozók szakképzettségére építő ipari üzemek. A föld magánosítása után számos - modern módszerekkel speciális burgonyafajtákat termelő - farmgazdaság alakult, tehát az átmenettel járó pangást a gazdasági élet pezsgése váltotta fel.

A település északkeleti irányban bővült. Ezek az újonnan felparcellázott családi házas területek dinamikus gyorsasággal épülnek be a napjainkban is.

Utcaképek az északkeleti újonnan kialakult településrészekről

3.2 műemlékek

beleznay-kastély

Bugyi község legrégebb építészeti emléke ez az U-alaprajzú barokk kúria, melyet Beleznay János (Mária Terézia egykori tábornoka) építtetett az 1730-as években. Az átépítések és a bontások miatt az épület az eredeti jellegzetességét szinte teljesen elvesztette. A második világháború után bérlakás, malom, végül földműves-szövetkezet kapott benne helyet. Ez idő alatt az attikafal címerét, szobrait és díszítményeit leverték. Az udvari homlokzatokon a valaha pilléreken ülő kosárívű árkádokat befalazták, megrongálták. 2002-ben pályázati forrásból készült el az épület tetőszerkezete. A teljes épület felújítása 2011-re készült el. A Kastélyban jelenleg a Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár működik.

Beleznay-kastély madártávlati nézete (épült 1730-as években)

római katolikus templom

Szent Adalbert tiszteletére szentelt barokk templom 1761-1763 között épült. Építtetője gróf Eszterházy Károly és Migazzi Kristóf váci püspök volt. Az egytornyú, szabadon álló, egyenes szentélyzáródású barokk templomot 1763-ban szentelték fel. A tornyon a főpárkány felett falsávós keretű mezőkben kerek, felette íves záródású zsalus toronyablak látható. A torony eredetileg hagymakupolás volt (1831-ben épült), de az 1915-ös villámcsapás után egyszerű gúla alakú toronysisak építésére volt csak fedezet. A torony alsó része kis kiülésű rizalitot képez. Ezen szegmentíves keretű kapu és ablak, valamint szemöldökíves párkány található. A homlokzat két oldalán íves falfülkékben Szent Adalbert és Szent Klára szobrai láthatók.

*Római katolikus templom a Templom tér felől
(épült 1761-63 között)*

református templom

Egytornyú barokk épület, melynek alapjait 1801-ben rakták le és 1803-ban szentelték fel.

A templom kertjében áll egy római kori kőoszlop, az ún. "szégyenkő", mely eredetileg római mérföldkő lehetett. Felirata szerint a református egyház 1783 és 1824 között szégyenkőnek használta. Protokolluma számos 'eklézsiakövetési' eljárás emlékét őrzi, melyek során az egyházi törvények megsértői a szószék és a templomkertben felállított szégyenkő előtt bánták meg bűneiket.

*Református templom homlokzati nézete
(épült 1801-03 között)*

a templom udvarán álló ún. "szégyenkő"

értékes épületek 3.3

1902-ben épült a település közepén, a helyi védelem alatt álló Beleznay téren lévő községháza. Szimmetrikus utcai homlokzatának középtengelyében háromablakos, timpanonnal záródó középizalit található. A homlokzat két szélét egyablakos rizalitok díszítik, melyeken díszesebb pártázat ül. Mértékletesen díszített vakolatarchitektúra jellemzi az ablakkeretezéseket. Az épület előtti tér a közelmúltban újult meg.

A település közepén álló, századfordulón épült, körzeti orvosi rendelőként használt, földszintes, tetőtérbeépítéses épület nagy előkert mögött áll. Összetett tetőidoma palafedésű. Utcái homlokzatának középtengelyében a homlokzati sík elé lépő sokszögű középizalított látunk, melyet a földem fölött kőbábos korlát zár le. A homlokzatot sávosan osztott vakolatpillérek díszítik. Az ablakok egyenes záródásúak, vakolatkereteltek, íves szemöldökrésszel. Az épület vakolt, a lábazat barna, a vakolatdíszek fehérek, a homlokzat sárgára festett.

A település déli részén, Ürbőpusztán elhelyezkedő tanyán egy manzárdtetős, cserépfedésű főépület és egy rá merőlegesen álló, kisebb méretű, nyeregtetős melléképület áll.

A lakóépület főhomlokzatán egy egyenes záródású, nagy méretű, vakolatkeretelt ablakot látunk. A homlokzaton két oldalt sávosan osztott vakolatpillérek állnak. Az oromzatot íves-törtvonalú vakolatsáv futja körbe, középen kör alakú padlásszellőzőt látunk. Udvari homlokzatán a homlokzati sík elé lépő, beüvegezett lopott tornácot találunk. Az épület vakolt, a lábazat barna, a főhomlokzat sárga, vakolatsávjai fehérek, a többi homlokzat fehér színű. A melléképület egyszerű, dísztelen.

A település északi részén áll a csonkakontyolt nyeregtetős, cserépfedésű lakóház. Udvari homlokzata előtt négyzetes oszlopokon nyugvó oszlopos-mellvédes tornác húzódik. A nagybirtokos gazda háztípust képviseli. Az ablakok hagyományos faszerkezetűek, egyenes záródásúak. Az épület vakolt, a lábazat barna, a falak homokszínre festettek.

Kossuth Lajos utca 130.

Felsővány, Malomépület

Egyszerű, robosztus, mezőgazdasági épületekre jellemző "L" alaprajzú tömegalakítás. A nyílásai téglával szalagosan keretezettek. Az épület teljesen téglából épült, jelenleg elhagyott, további hasznosításra vár.

Felsővány, Berchtold-kúria

Íves vonalú téglarizalitokkal tagolt homlokzatú, téglány alaprajzú, cserépfedéses épület. Feltehetőleg Lechner Ödön (vagy követőjének) tervei alapján készülhetett. Néhány dombormű még látszik az udvari homlokzaton. Az épület több tulajdonos birtokában van jelenleg, állapota elhanyagolt. Leginkább Radnóti Miklós *Ikrek hava* önéletrajzi ihletésű írásából rekonstruálható az épület eredeti állapota.

településképi jellemzők 3.4

Bugyi nagyközség a település történetét és jelenét is meghatározó mezőgazdasági területek és a környező tanyavilág miatt jelentős kiterjedésű külterülettel rendelkezik. Ezeken a területeken a XX. század második felétől gyárak, üzemek, ipari létesítmények is megjelennek. A gazdag természeti környezet, a gazdaság és a mezőgazdaság által formált táj és az épített környezet harmonikus egyensúlyának megtartása fontos szempont a települési arculat kialakításában.

A belterületi rész viszonylag kompakt és jól elkülöníthető karakterű településrészekre tagolódik. A településképre jellemző a falusias karakter, mely a későbbi időkben jelentős méretű kertvárosias beépítésű területekkel bővült.

helyi értékvédelmi terület

A település történetileg kialakult főútja (Kossuth Lajos utca és Templom utca) és beépítése helyi értékvédelmi terület. Az ősi halmazos beépítést mutató útjai (Deák Ferenc, Ady Endre és Dózsa György utca), beépítésükkel nemzeti kulturális értékek, melyek megőrzendők és védendők. Ezentúl a Bajcsy-Zsilinszky és a Május 1. utcában találhatóak településképvédelemre javasolt területek. Itt különös gonddal kell eljárni a felújítások, átalakítások során, hogy a kialakult harmónikus utcakép ne sérüljön.

Ezen a területen a telekszerkezetet nem lehet jelentősen megváltoztatni, a jellemző oromfalas karakter megőrzendő. Az itt található épületek helyreállításánál, korszerűsítésénél a Belezna tér összképéhez igazodóan kell törekedni.

*Jellegzetes és védendő utcakép
a Kossuth Lajos utcában*

3.5 építőanyagok és formák

A természeti adottságok miatt a településen hagyományos építőanyagok földközeliak. A történeti korokban épült közintézmények, igényesebb lakóépületek (kúriák és nagybirtokosok házai) téglából épültek. A kevésbé tehetősebbek lakóépületei vályogból, vályogtéglából, kevés faanyag és sok nád felhasználásával készültek.

vakolatarchitektúra

Az épületünk külső kialakításához, vakolatának színezése, vakolatarchitektúrájának kialakítása hagyományosan is kedvelt tulajdonosi eszköz a településen. Számos szép példát találunk a település utcáin a hagyományos homlokatképzési elemekre. Ezt a hagyományt vitték tovább később a kőporos vakolatú kockaházakon is. Viszont a túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A településtől idegen a faburkolat főépületen való használata, kizárólag másodlagos szerkezetek esetében jellemző a történeti épületállományon is.

díszített oromzat

A tetőidom mindig túlfut az oromfalon, melyen finom, a homlokzat alapszínétől karakteresen elkülönülő oromfaldísz található. Az íves, geometrikus formák a falmező kerületén helyezkednek el, néha a padlásablak körül is megfigyelhetők.

homlokzati színek

Felújításnál, bővítésnél vagy új építésnél is kiemelten fontos a homlokzati színek helyes használata. Válasszunk a világos földszínek közül vagy a későbbi ajánlások között található helyi hagyományokat idéző vöröses árnyalatok közül.

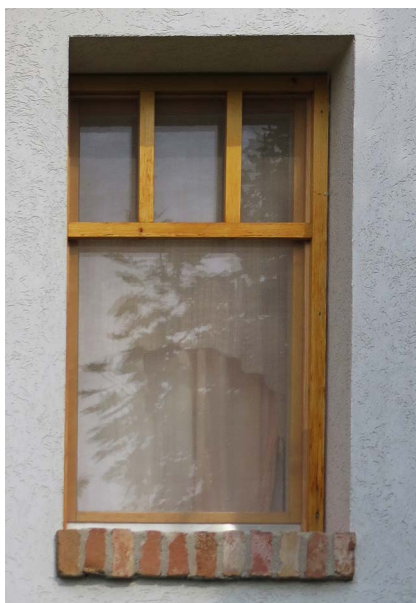

Jellemzőek az egyszerű, geometrikus formákból építkező homlokzati díszek jelenléte.

Jó példák az igényesen felújított vagy újonnan gyártott, településképet gazdagító ablakokra.

nyílászárók 3.6

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A későbbi fejezetekben megkülönböztetett hagyományos épülettípusok nyílászáróikban is eltérő képet mutatnak, mely sajátosság megőrzése közös feladatunk.

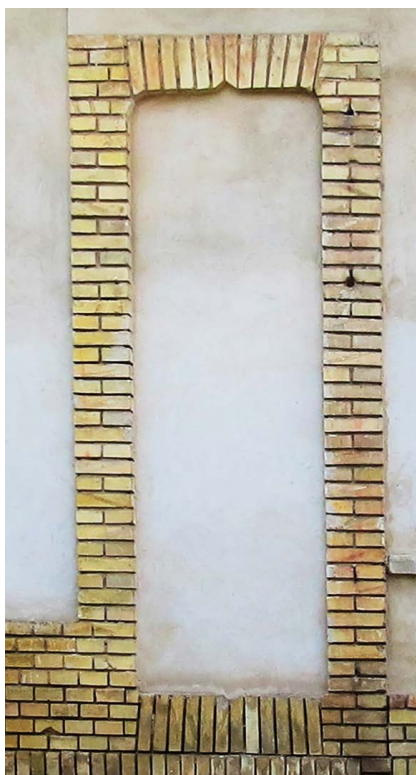
Az egysoros háztípusra jellemző nyíláskialakítás jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A korábban épült házakon hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Apró díszek (hullámok, fogak) is megjelenhetnek a profilozáson. Redőny helyett belső, tömör fa spaletta volt hagyományosan jellemző. Az utcai homlokzaton megjelenik egy egyszerű kialakítású, tömör faszerkezetű bejárati ajtó. A nyílások kereteit, tömör részeit gyakran akár élénk színűre mázolták.

A kocka típusházakon az utcára néző ablakok két és egy szárnyú, osztatlan részből állnak.

Napjainkban a lakóházakon a fa szerkezetű ablakok mellett megjelentek a fém és műanyag nyílászárók is. Ezek alkalmazása esetén is törekedjünk a környezetben már megvalósult jó példák követésére illetve a minél filigránabb profilkialakításra.

Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

A történeti épületeken még számos részleten visszaköszön a kézművesség. A díszítettséget és a részletgazdagságot a mai épületeken sem kell feltétlenül száműzni, nyugodtan alkalmazhatunk ma is jól megválasztott épületrészeket, arányosan megjelenő díszítéseket.

részletképzés 3.7

A hagyományos, történeti építészetben jellemző a mives, sokszor díszített részletek alkalmazása. Az utcáfrontra kifutó homlokzattal rendelkező házak esetében gyakori a csak erre a homlokzatra szorítkozó díszesebb, részletgazdagabb megjelenés. Az egysoros háztípus esetén sok olyan példát találunk a településen, ahol például csak ezt a homlokzaton jelennek meg ablakkeretek. Ez az attitűd a kockaházak esetében is megjelenik, de itt már ritkább, hogy az utcáfronti homlokzat részletgazdagabb a többinél.

A modern építészet száműzte a hagyományos díszítőelemeket. Egyrészt a kortárs építészet számos irányzatától nem idegen díszítőelemek használata, másrészt a részletképzés nem kizárólag a díszítések alkalmazását jelenti, hanem inkább a tudatos és igényes anyagválasztással járó előre tervezett részletmegoldások összességét. Így akár egy díszítetlen, de nemes anyagú és arányú épületszerkezet éppúgy dísz lehet egy háznak, mint egy szépen kivitelezett ornamentika.

A homlokzatot akár kisebb elemekből, akár homogén felületekkel alakítjuk ki nyíláskiosztással, a burkolati felületek minőségének változtatásával egy ritmus alakul ki. Keressük meg az utcaképbe leginkább illeszkedő homlokzati ritmust, ne törjük meg túlburjánzó díszítéssel vagy a környéken idegen építőanyag használatával.

Vegyünk példát a történeti korok építészetéből, ahol a legapróbb épületrészlet, ács és lakatosszerkezet előre átgondoltan, mives kialakítással készült. Gondolhatunk itt a szépen formált kéményekre vagy akár a bejáratú ajtók, kerítések kilincseire.

3.8 táji és természeti értékek

Bugyi nagyközség az Alföld nagytáj területén, a Duna-menti síkság középtáján, a Csepeli-sík kistáján helyezkedik el. A kistáj jellemzően 110 m tengerszint feletti magasságú, ártéri szintű, hordalékkúp-síkság, legmagasabb pontja 126 m magasán fekszik. Bugyi nagyközség területén jelentős magasságkülönbségek nincsenek. Bugyi és Kiskunlacháza között nagy kiterjedésű, 6-10 m vastag, vékony lepelhomokkal takart, mély fekvésű kavicssterasz található. A Duna által lerakott kavicsos üledékek jó víztároló képességgel bírnak, valamint jelentős mennyiségű hasznosítható kavicskészletet tartalmaznak.

tájszerkezet

Bugyi nagyközség a Csepeli-síkon fekszik, tájszerkezetét meghatározzák a még működő, és a már felhagyott bányák, valamint az utak - a vonalas infrastruktúra elemek. A táj szerkezetének kialakulásában fontos szerepet töltenek be a település külterületein található tanyák, majorok is. Általánosságban elmondható, hogy Bugyi közigazgatási határán belül sok mezőgazdasági rendeltetésű tanya helyezkedik el.

tájhasználat

A tájképet és tájhasználatot nagymértékben befolyásolják a településen található homok- és kavicsbányák. A bányák mellett az erdők, a gyepek és a szántóterületek is meghatározó részét képezik a tájnak. A terület-használat kialakulásában talajtani, vízrajzi és domborzati adottságok játszottak még szerepet. A művelési ágak tekintetében a tájhasználatok közül a mezőgazdasági területek, azon belül is a szántók vannak túlsúlyban. A település teljes területének több mint a felét ilyen területek borítják. Meghatározóak továbbá a gyepterületek (12,4%), valamint az erdők (10,2%). Az erdők aránya az országos 22%-nak csupán a felét éri el, azonban a korábbi évekhez képest még így is magasnak mondható. A halastavak kiterjedése is számottevő a településen (2,5%).

Jellegzetes kultúrtáj a külterületen

ramsari terület: A ramsari egyezmény, hivatalos nevén "Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különös tekintettel a vízimadarak élőhelyeire", az egyik legrégebbi nemzetközi természetvédelmi egyezmény.

kiemelt fontosságú táji és természeti értékek

A nagyközség közigazgatási határának déli részén számos nemzetközi és országos jelentőségű védett terület található. A település északi felén zajló bányászati tevékenység romboló hatásának következtében már nincsenek védelemre érdemes területek.

A település területén Natura 2000 különleges madárvédelmi terület és különleges természetmegőrzési terület is található. Bugyi nagyközség területének délnyugati részét érinti a Felső-kiskunsági szikes puszták az ún. "ramsari" területek. Bár Bugyi nagyközség a Duna-Ipoly Nemzeti Park illetékességi területéhez tartozik, mégis Kiskunsági Nemzeti Parki területtel rendelkezik. Az Országos Ökológiai Hálózathoz is vannak területei a település közigazgatási határain belül.

A település délnyugati részét térségi jelentőségű tájképvédelmi területek érintik.

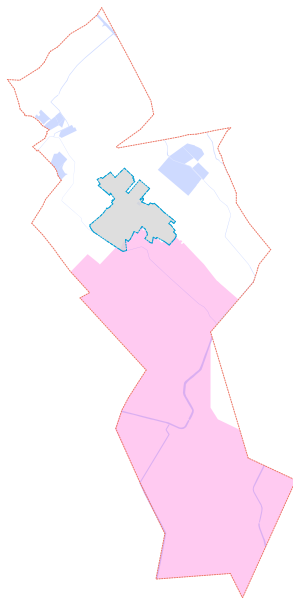
Bugyi Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete rendeletben helyi védelem alá helyezte a törpe nőszirm élőhelyét is.

Törpe nőszirm

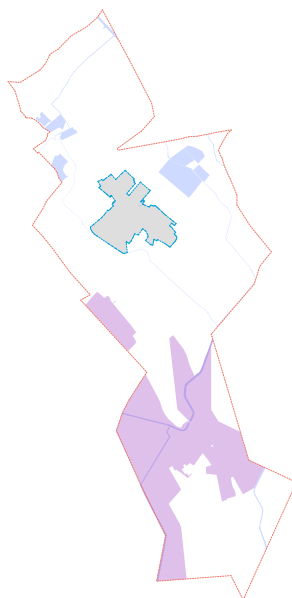

A "turjánok" - az időszakosan vízzel borított területek gazdag madár- és állatvilággal rendelkeznek

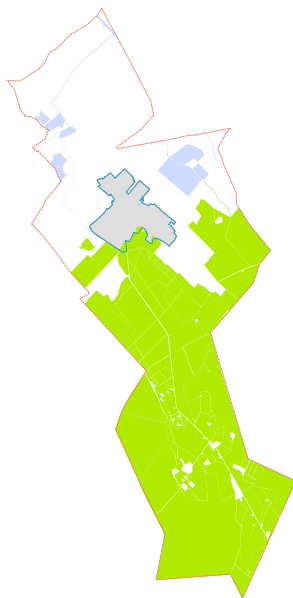

Natura2000 Felső-kiskunsági szikes puszta
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

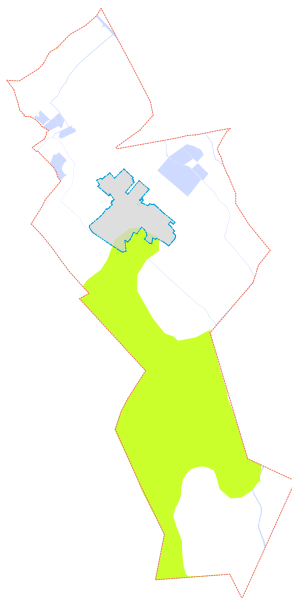

Natura2000 Felső-kiskunsági szikes puszták és
turjánvidék
különleges madárvédelmi terület

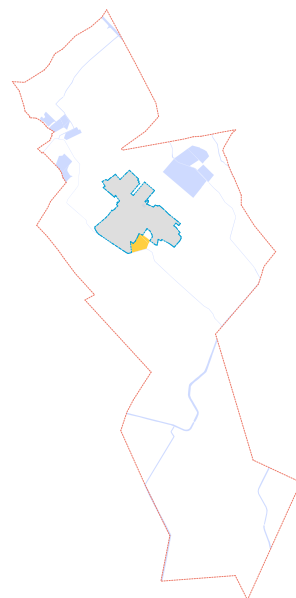
Bugyi nagyközség közigazgatási területén lévő
természetvédelmi szempontú kijelöléssel érintett
területek

Országos Ökológiai Hálózat
magterület, ökológiai folyosó és pufferterület
övezetei

Tájképvédelmi területek
tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő
területek

Ex lege terület
ex lege - azaz törvény erejénél fogva - országos
jelentőségű védett láp

szívély: egy 2014-ben végzett átfogó tengertúli tudományos kutatási eredmény szerint azoknál, akik a szomszédságukkal jó kapcsolatot ápoltak, 22%-kal kevesebb szívinfarktust regisztráltak, azokhoz viszonyítva, akik folyamatos konfliktusokba keveredtek közvetlen lakóközösségi tagjaikkal

31

település mint közösség 3.9

Nagyközségünk nemcsak épületek összessége és utcák hálózata, hanem egy egymással kapcsolatban élő emberek közössége is. Egyéni identitásunk fontos hányada lakóhelyünkhöz köthető tulajdonságokból áll.

Az utcánk, lakótömbünk, vagy éppen lépcsőházunk fontos szociális háló. Egyáltalán nem mindegy milyen viszonyban élünk a szomszédunkkal, például kire bízhatjuk a kulcsot, ha munkaidőben jönne a szerelő.

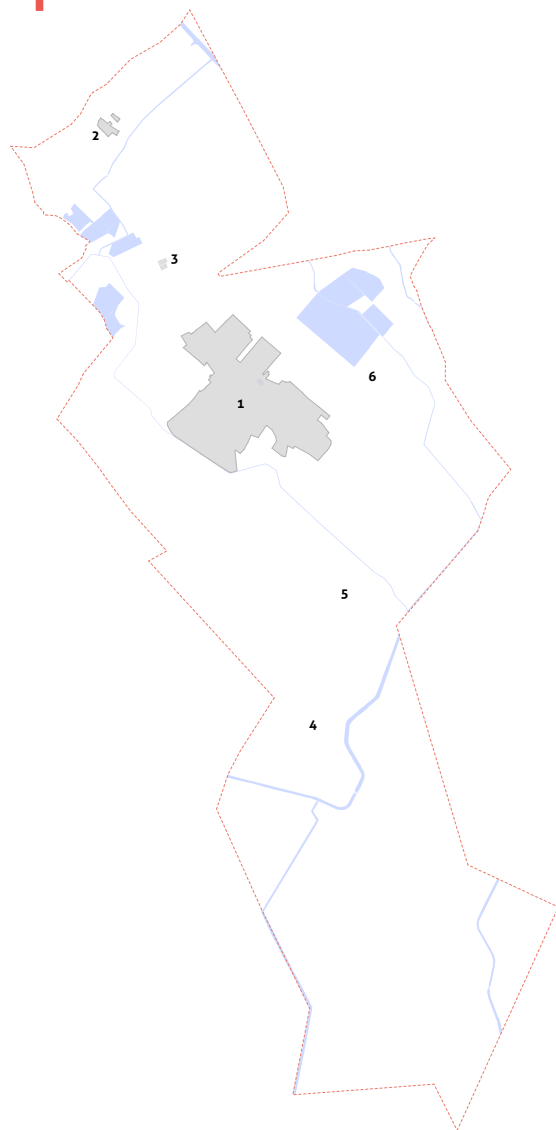
Azomszédainkkal való kapcsolattartás nemcsak emberi kommunikációs csatornákon keresztül történik, az egymásra való odafigyelés építészeti gesztusokkal is kifejeződik. Így értelmezhetjük az utcafépí illeszkedést közösségi erőként, ami semmiképpen sem jelenti a monotonul ismétlődő hasonlóságot, inkább egy harmonikus, rendezett összképet, amiben minden résztvevő jól érzi magát.

Az Önkormányzat minden évben a "Gondozott Környezetért díj"-jal ismeri el a település legvirágosabb, leggondozottabb környezetalakítását. Ezzel is felhívva arra a figyelmet, hogy tegyük szebbé településünket azzal, hogy odafigyelünk közvetlen lakókörnyezetünk gondozására. Vegyünk részt a programban, ezzel is bátorítva az erre még kevésbé érzékeny lakosokat!

A "Legszebb konyhakert díj" szintén minden évben kiosztásra kerül Bugyin. A rendezett kertek látványa az egész utcafépí meghatározza, mely kihat a hangulatunkra ezáltal emberi kapcsolatainkra is.

4 településrészek

Bugyi településrészei

<i>Központ</i>	1
<i>Felsővány</i>	2
<i>Alsóvány</i>	3
<i>Urbőpuszta</i>	4
<i>Borzaspuszta</i>	5
<i>Szűcs-Ráda</i>	6

központ

A település történetileg kialakult magja. Itt találhatóak a település műemlékei, illetve a legtöbb közintézmény. Megfigyelhetjük az ősi halmazos beépítést az utak mentén. A lakóépületek többnyire egysoros típust mutatnak, oromfaluk kifut az utcára.

felsővány

Korábban sűrűbben lakott hely volt, ami a tatárjárás idején pusztult el. A magyar helynevek jellegzetessége a -puszta utótag, ami kizárólag a tatárjárás alatt elnéptelenedett falvak jelzőjeként alakult ki. A ma is létező -puszta utótagú településnevek utólag újra benépesülő lakott helyről tanúskodnak. A mohácsi vész után ismét elnéptelenedett. Ma néhány tanyaépület jelzi a korábbi település helyét.

alsóvány

Felsővánnyal együtt Alsóvány is többször elnéptelenedett. Jellegét tekintve mezőgazdasági jellegű - készenléti, szolgálati - lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyákkal. A területén körülbelül 35 lakóegység található.

ürbő puszta

Alsó- és Felsőványhoz hasonlóan, amint a -puszta utótag itt is mutatja, Ürbő a történelem során elnéptelenedett. Jellegét tekintve ez is mezőgazdasági karakterű néhány mezőgazdasági jellegű tanyával.

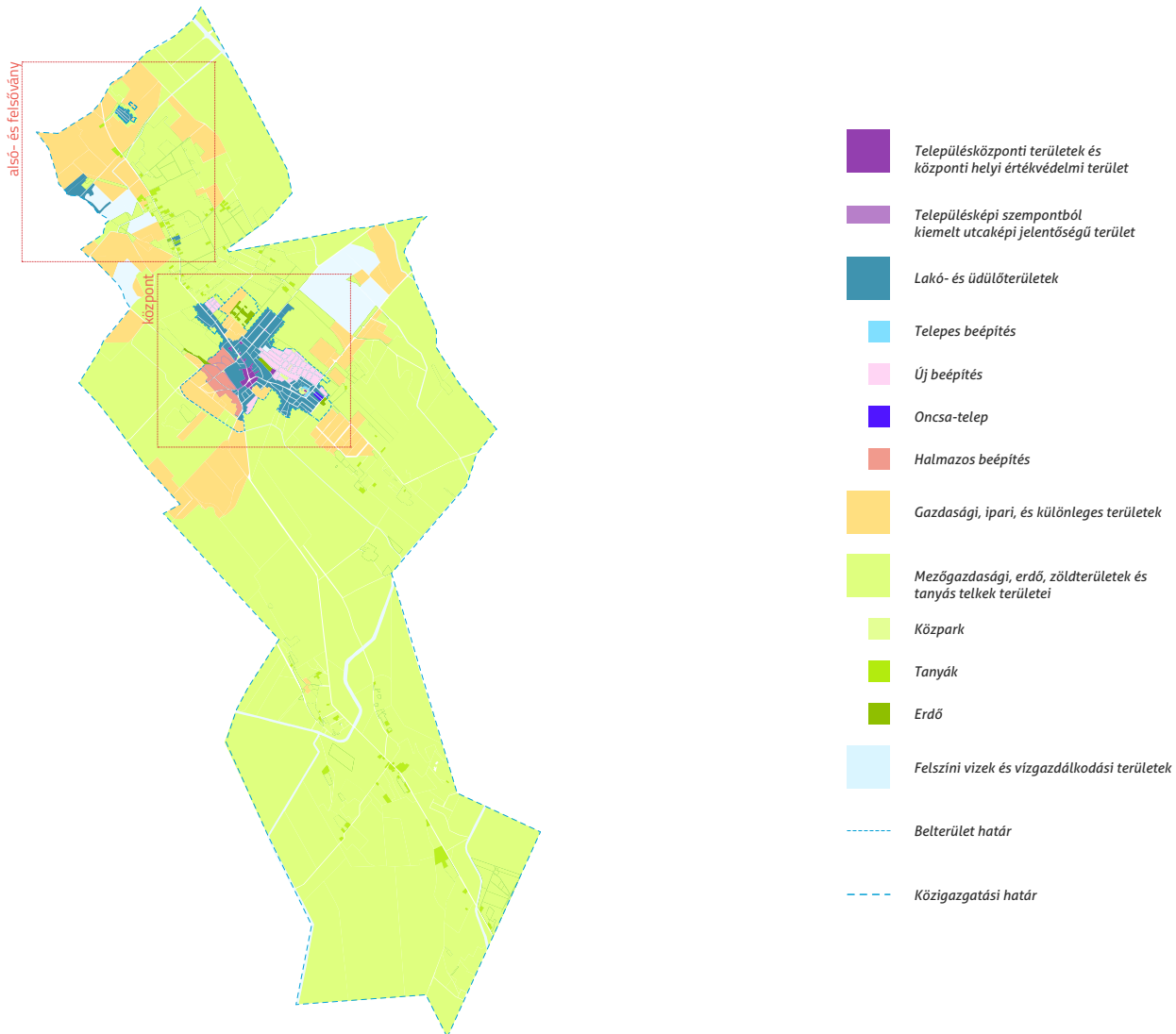
borzaspusztá

A korábbi falucska mára teljesen eltűnt, emlékét az 1935-ben épület kápolna őrzi. Napjainkban csak az épület betonváza áll, melyet nemrégén újjítottak fel, zarándokutak állomása, elmélkedések helyszíne.

szűcs-ráda

Alsóráda, Telekpuszta és Káposztásdűlő területek tartoznak ide.

5 eltérő karakterű területek

településközponti területek és központi helyi értékvédelmi terület

A település történelmi magja. Itt található a legtöbb közintézmény és a három országos műemlék épület. Az itt történő felújításoknál, átalakításoknál illetve új építéseknel különös gonddal kell eljárni, hiszen egy történeti települési kontextusban helyezkednek el.

településképi szempontból kiemelt utcaképi jelentőségű terület

Ezekben az utcákban a történetileg kialakult, karakteres utcakép megőrződött, ezt továbbra is meg kell őrizni! Az utcai homlokzati arányok, a tetőidomok kialakításakor ezt a szempontot figyelembe kell venni.

lakó- és üdülőtérületek

Többnyire falusias jellegű, földszintes lakóépületek alkotják, viszont le lehet határolni néhány ettől karakteresen eltérő lakóépületekkel beépített településrészt is.

telepes beépítés

A korábbi telefongyár alkalmazottjai számára épült háromszintes épülettömbökből álló lakónegyed.

oncsa-telep

A két világháború közötti lakáshiányra országszerte épültek válaszként ezek a típusházak.

halmazos beépítés

Az ősi halmazos telepítést, telekhasználatot mutató utcák Bugyi észak-nyugati részén találhatóak meg.

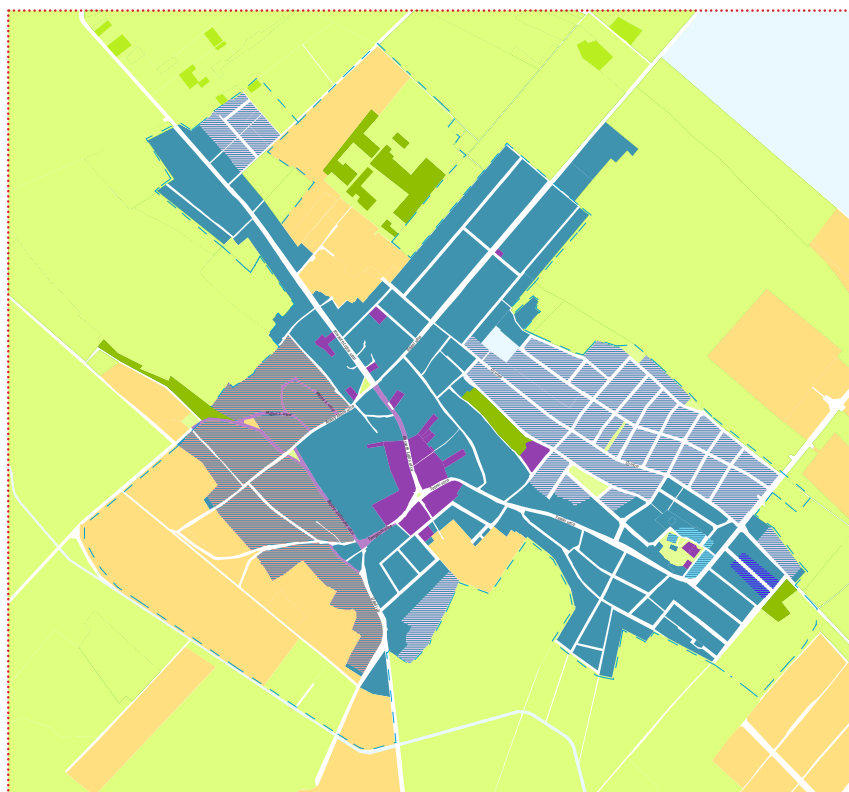
új beépítés

A település dinamikusan fejlődő része. Családi házas övezet.

5.1 alsó- és felsővány

központ 5.2

- Településközponti területek és központi helyi értékvédelmi terület
- Településképi szempontból kiemelt utcaképi jelentőségű terület
- Lakó- és üdülőterületek
- Telepes beépítés
- Új beépítés
- Oncsa-telep
- Halmazos beépítés
- Gazdasági, ipari, és különleges területek
- Mezőgazdasági, erdő, zöldterületek és tanyás telkek területei
- Közpark
- Tanyák
- Erdő
- Felszíni vizek és vízgazdálkodási területek
- Belterület határ
- Közigazgatási határ

6 hagyományos épülettípusok és mai használatuk

A felső sor olyan jó példákat mutat településünkéről, melyek esetében az eredeti homlokzati arányokat teljes mértékben megtartották a felújítás során.

Sok esetben a korábbi homlokzati bejárati ajtó már nincs használatban, de a harmónikus utcakép és a homlokzati arányok megtartása érdekében érdemes megőrizni (ha mást nem legalább a helyét jelző tagozatokat, keretet).

egysoros háztípus 6.1

településközponti / kiemelt utcaképi jelentőségű / lakó- és üdülőterületek

Azokon a településrészekén, ahol a történetileg keskeny, hosszú telkek a jellemzőek, oldalhatáron álló beépítés alakult ki. Sok esetben a házak előkert nélküliek, oromfalukkal kifutnak az utcafrontra.

Alapesetben ezen homlokzaton egy hosszúkás arányú ablaknyílás található vagy ritkább esetben - a tehetősebb gazdák háza esetén - kettő ablaknyílás. Efölött a padlástérről nyíló kisebb méretű, gyakran keretezett nyílás jelenik meg. A házak bejáratát is ezen a homlokzaton alakították ki. Melyen belépve a tornácra érkezünk, ahonnan a ház helyiségei nyílnak. Mivel hagyományosan ezt a típust hátrafele hosszanti irányba bővítették (többnyire gazdasági épületekkel), ezért egysoros vagy hosszú háznak nevezzük őket.

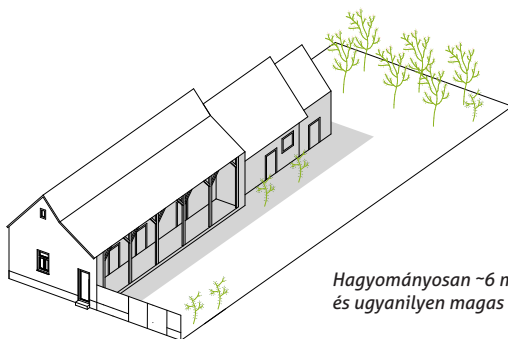
Javasolt az utcára merőleges tetőgerinc és a közvetlen környezetben jellemző tetőhajlásszög alkalmazása. Ez jellemzően 35-45 fok közötti. Azért is érdemes ilyen tetőt alkalmazni, mert így nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét, illetve gazdaságosan kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki, valamint a déli tetőfelületre esetlegesen épített napelemek hatékonyan tudnak működni. A településkép egységességét őrizni segít, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel.

Utcával párhuzamos gerincű utcai szárnyat csak ott érdemes építeni, ahol a környező épületek már ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. Bővítsük inkább épületünket sorolva a hátsókert irányába. Az utcai homlokzatot ne növeljük meg, ha tetőtérbeépítésben gondolkodunk, helyezzük el ezt az épület hátsó szakaszán, hogy a kialakult utcaképet ne bontsuk meg.

Az utcai homlokzati nyílászárók hagyományosan igényes kialakításúak, ügyeljünk erre a felújítás vagy csere során is. Órizzuk meg a meglévő ablakosztást, illetve az utcára nyíló bejáratot ne falazzuk be, hiszen ezek az elemek jelentősen befolyásolják a homlokzat arányait!

Ezt a tradicionális beépítési módot ne becsüljük alá, számos kortárs átalakítási, újraértelmezési példa mutatja, hogy ma is élhető, jól használható ház tud létrejönni újragondolása után.

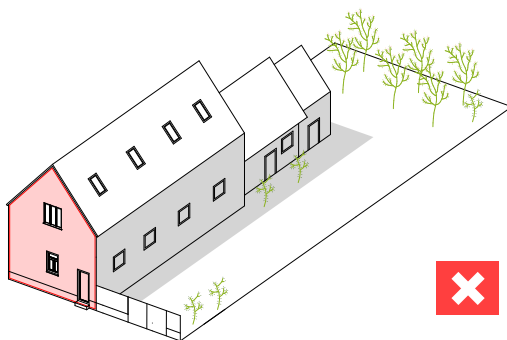
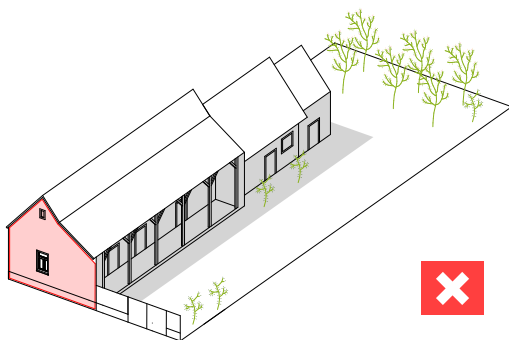

Hagyományosan ~6 méter széles és ugyanilyen magas homlokzat fut ki az utcára.

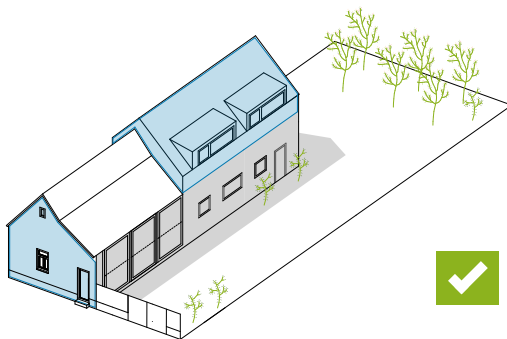
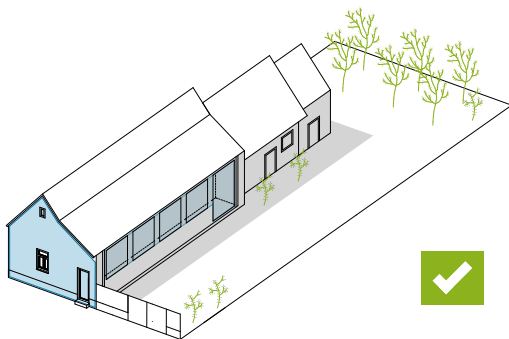
Ne falazzuk be az utcára nyíló bejáratot, ha csak vaknyílásként is, de tartsuk meg, mert befalazása esetén a homlokzati arányok jelentősen módosulnak, ezzel az utcakép harmonikus ritmusa megtörik!

Tetőtérbővítésnél, emeletráépítésnél ne az utca felőli tömeget bővítsük, mert ekkor az utcai homlokzat aránya teljesen megváltozik.

Akár beépítjük, akár beüvegezzük, a tornác hasznos és kellemes tere lehet lakóterünknek.

Ha az utcától távolabb eső épületrészen alakítunk ki két lakószintet, az utcakép nem változik.

ONCSA-házak

Az egysoros háztípusnak egy huszadik század első feléből való adaptációja az úgynevezett ONCSA-ház.

Országos Nép- és Családvédelmi Alap, röviden ONCSA, 1940-1944 között a nagycsaládos falusi nincstelenek támogatására, a születések számának emelése és gyermekvédelmi célokból alapított állami szociális szervezet volt.

1941-1943 között a terv keretében közel 12 ezer típuslakást építettek telepszerűen a rászoruló családoknak. A típustervekhez a tájegységenkénti falusi lakóházak szolgáltak mintául.

A telepeken élők életmódját és gazdálkodását folyamatosan ellenőrizték, és tanácsadással segítették. A program lebonyolítását az Országos Szociális Felügyelőség hálózata végezte. A program irányítását helyi szinten 1941-től szociális felügyelők vették kézbe. Az építkezéseknek a háború vetett véget.

Bugyin a József Attila utca nagy részében ilyen típusházakat találunk. Néhányukat már részben vagy teljes egészben átalakították. Az utca egyedi karaktere így is érzékelhető.

Polgáriasodó háztípus

Ez a háztípus tömegformálásában átmenetet képez az egysoros és a kockaház típusok között. Jellemzőjük az összetett tetőforma, egyes esetekben oromfallal az utcára néző épületraktus. Az utcai homlokzaton népi motívumokkal díszített vakolatarchitektúra is megjelenhet, de többségében inkább a horizontális tagozatokkal tagolt, kőkeretet idéző geometrikus vakolatdíszek a jellemzőek.

Összetett tömegformálásából adódóan egy, a földszinten organikusan bővíthető típusról van szó. Az utcakép szempontjából ajánlatos elkerülni az emeletráépítéssel való bővítést. Mivel ezek a háztípusok jellemzően nagyobb szélességű telkeken találhatóak, elegendő terület áll rendelkezésre a szintben való bővítésre.

kocka típusház 6.2

településközponti / lakó- és üdülőterületek

A legtöbb - lakóépületeket tartalmazó - településrészen fellelhető épülettípus a '70-es és '80-as években épült kockaház. Jellemző rá az egyszerű forma, négyzetes alaprajz, fedése sáttortetős. Felújításuk során ügyelni kell, hogy az utcai homlokzat arányait jelentősen ne változtassuk meg. Ha az utcafronti homlokzat nyílászáróit kicseréljük, kerüljük azt a megoldást, ahol közvetlenül a meglévő keretbe építjük be az új nyílászárókat. Ilyenkor az utcai homlokzat karaktere megváltozik, a belső terek a lecsökkent ablakfelületek miatt kevesebb fényhez jutnak! Ha a belső terek elosztása megengedi, a meglévő két utcai fronti ablak helyett nyithatunk négy ablakot, melyeket ha egyenletesen helyezünk el, barátságos utcai homlokzatot kapunk.

A településképi egységességét segít megőrizni, ha a sáttortetős tetőt nyeregtetőre cseréljük, viszont fontos ilyenkor, hogy a ház ne az oromzattal forduljon az utca felé. Ha a tetőteret beépítjük, részesítsük előnyben a tetősíklablakokat, a kiugró, nehezen kezelhető "kutyaház"-szerű tetőidomokkal szemben.

telepes beépítés 6.3

lakó- és üdülőterületek

A telepes beépítésű épületek felújítása esetében a legfontosabb szempont, hogy mindig tervezetten, az egész épületre vonatkozóan készítsük el az átalakítási koncepciót. Sosem szabad kizárólag egy-egy lakás saját igényeit kiszolgálni (homlokzatfestés, hőszigetelés kialakítás, erkélybeépítés).

Ha lakótömbünk egy nagyobb lakótelep része, vegyük figyelembe az egész tömbre vonatkozó építészeti karaktereket, előforduló homlokzati színhasználatot. Energetikai felújításnál részesítsük előnyben a komplex, energiatudatos felújítást!

Az épületeket körülvevő zöldfelületek ápolásában, fejlesztésében akár az ottlakók is részt vehetnek. Legyünk kezdeményezők, vegyünk részt közösen a közvetlen környezetünk alakításában!

Lakótelepek homlokzatfelületein található erkélyünket semmiképpen ne használjuk tárolónak! Törekedjünk a rendezett megjelenésükre, lehetőség szerint ne ide helyezzük el a parabólákat, antennákat sem.

Nem lehet külön egységeket önállóan felújítani, ez kizárólag az egész háztömbre vonatkozó színtervvel lehetséges. Kerülni kell a rikító színeket, az öncélú grafikai elemek megjelenését, és a homlokzatfelület túl sokféle színárnyalattal való festését, illetve a túl kicsi felületekre való bontását.

6.4 új beépítésű területek

lakó- és üdülőterületek

A település északkeleti részén a nyolcvanas évek végétől több ütemben, de szinte folyamatosan a mai napig kifarcellázott területeken található viszonylag heterogén beépítés. Az épületek jellemzően földszintesek.

Az utcaképre jellemző a heterogenitás, ezért törekedjünk a minél rendezettebb zöldfelületek kialakítására, mind a telken belül, mind pedig az utcafronthoz tartozó közterületi szakaszon! Kerüljük a nagy burkolt felületek kialakítását, ne engedjük, hogy a portál pusztán parkoló-közlekedőfelületté váljon!

Az építészeti formák tekintetében kerüljük az összetett tömegformálást, törekedjünk az egyszerű tömegképzésre és a visszafogott szín- és anyaghasználatra!

Új építésű ház tervezésénél figyeljük meg a környező házak tömegformálását, tetőidomait!

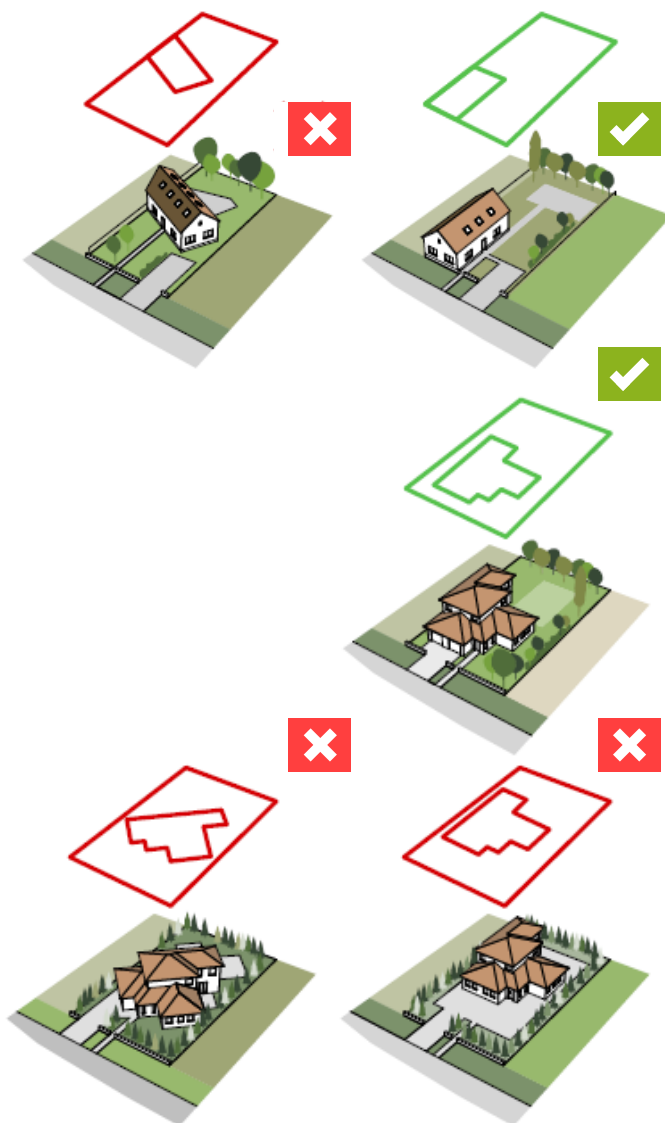
Tartsuk szem előtt, hogy közösen alakítjuk a jövő, remélhetőleg, minél harmonikusabb utcaképét!

ajánlások ⁷

lakó- és üdülőterületek

telepítés ^{7.1}

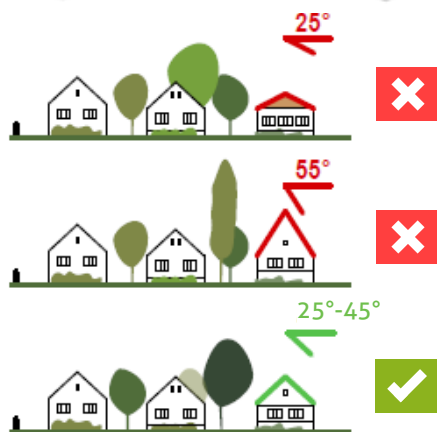
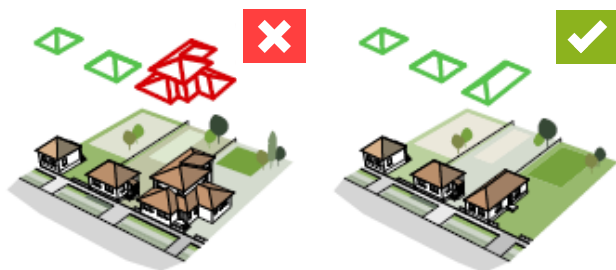
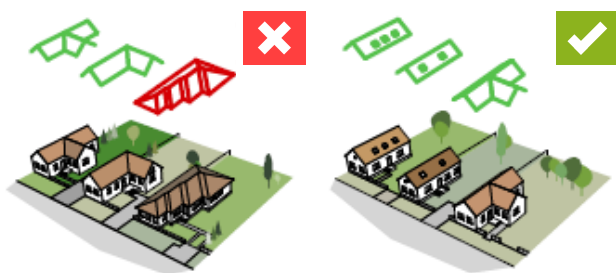
Azokon a településrészeken, ahol a házak telepítése oldalhatáron álló, a házak a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Az utcára nem merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt.

Az átalakuló, új településrészeken a családi házak telepítése szabadon álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára párhuzamos és merőleges rendszerű. Ezért nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától elforgatott rendszerben van telepítve.

A családi házak telepítése akkor megfelelő, ha az utcával, a telek utcafronti részével párhuzamos. Az épület a telek utcafronti részéhez közelebb épüljön meg, így marad mögötte hely egy védett kertrész kialakítására!

A telek középre való telepítés nem ajánlott, mivel így az épület körül csak a telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos.

7.2 tetőforma, hajlásszög

Mind a településközponti, mind a lakó- és üdülő- illetve a kiemelt utcaképi jelentőségű területeken, a tetőformák jellemzően egyszerűek (kivételt jelentenek a *polgáriasodó háztípusok*).

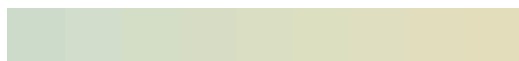
Új házak építésénél a már meglévő szomszéd épületek tetőidomainak figyelembevételével szükséges illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú!

Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy ott kerüljük a más tetőformájú épület elhelyezését. Fontos, hogy a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú épületek épüljenek.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben épülteknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Bugyi utcaképébe.

anyag- és színhasználat 7.3

NCS 1010 G - NCS 1010 G90Y

NCS 1030 Y60R - NCS 1030 Y90R

S 2000-N - S 2002-B - S 2002-B50G - S 2002-G50Y

Településünkön az épületek színhasználatában megfigyelhető a visszafogott egymáshoz való illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat. A hagyományos szín- és anyaghasználatról részletesebben a 3.5 fejezetben olvashatunk.

Tradicionálisan a homlokzati vakolatok színhasználatára településünkön a földszínek jellemzőek. Keressünk ezen árnyalatok között, ezzel elkerülve, hogy az utcaképből kilógó, idegen színeket használjunk. Ráadásul ezekhez az árnyalatokhoz a természetes építőanyagok anyagok, mint például a fa, tégl, kő, színben jól passzolnak.

A meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat (településünkön idegenül hat például a rózsaszín és lila színárnyalat) illetve a ríkító színű fémlemez fedés és burkolat!

Tetőfedés anyagaként részesítsük előnyben az égetett kerámia cserepeket, melyek közül könnyen találhatunk a földszínekkel harmonizáló árnyalatokat!

7.4 településképi szempontból kiemelt utcaképi jelentőségű terület

A házak az utca vonalára merőleges gerincű nyeregtetővel, karakteres csonkakonttlyal épültek. Az itt található épületek nagyrészt egysoros típusúak.

Az itt jellemző oromfalas homlokzat megőrzendő karaktere az utcáknak. Ezért a bejárat, garázs csak az udvartól nyílhat.

Lapostető kialakítása ezeken a területeken nem megengedett, csak 25-45° hajlásszögű nyereg- és sátozottos épületek alakíthatóak ki!

A területen a kiszolgáló épületek, építmények esetében sem alkalmazhatóak a hullámpala, a műanyag hullámlemez, a bitumenes zsindelyfedés vagy a fémlemezfedés tetőhéjazatként.

Új épület építéskor vagy meglévő felújításakor tartsuk tiszteletben az utcában már meglévő épületek szintszámát, magasságát!

A kialakuló jellegzetes utcakép településünkre karakteres jellemző, közös érdekünk, hogy az utánunk következő generációk is ebben a harmonikus, egységes állapotában láthassák.

külterületek 7.5 gazdasági és ipari területek

Ezek a területek találhatók és a jövőben ide kerülő gazdasági, nagy alapterületű ipari épületeknek megvan a maga formai és anyaghasználati racionalizmusa. Ugyanakkor nemes arányokat kell, hogy tükrözzenek. Irányadó a (tagolt) magastető használata, a tájképbe illő cserépfedéssel vagy lemez/fémlemez fedéssel lehetőleg barna vagy szürke árnyalataiban.

A hajlásszög tekintetében elfogadható a csarnok fesztávhoz igazodó alacsonyabb érték is. A kialakítandó építmények magassága a megadott értékeknél csak akkor lehet nagyobb, ha azt az alkalmazott üzemi technológia elengedhetetlenül szükségessé teszi.

Javasolt a fogadóépület, bejárat, iroda funkciók nem könnyűszerkezetes, igényesebb kialakítása, természetes anyaghasználattal. Nem javasolt a feltűnő, harsány, a teljes homlokzatot vagy tetőt elfoglaló cégnevek, logók megjelenítése.

A megfelelő zöldfelületet mindenféleképpen háromszintű növényzet telepítésével biztosítsuk! A telekhatárok mentén fa- és cserjesort alkalmazzunk! A növényzet telepítése során tájhoz, a táji- és termőhelyi adottságoknak megfelelő fajokat (lásd 2. melléklet) válasszunk!

Nem elfogadható a rikító színeket alkalmazó acélvázcsarnokok építése. Homlokzaton – mérlegelve az épület méretét és a környezetben elfoglalt helyét, javasolt a környezettel harmonizáló színek, például grafitszürke, antracit, vagy a meleg, visszafogott föld színek használata. Kerüljük a csillogó felületeket!

kiegészítő épületek

Előnyös, ha a kiegészítő épület a főépülethez hasonló építészeti karaktert kap, mint ahogyan a példákön is látható.

további általános ajánlások

megújuló energiaforrások

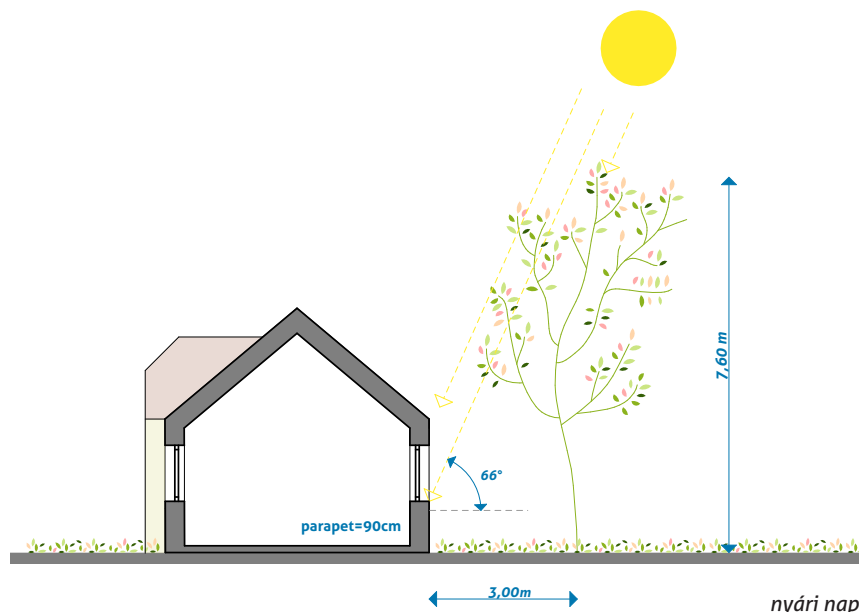

Használjuk ki minél inkább a megújuló energiaforrások előnyeit, de ügyeljünk arra, hogy a napelemek, napkollektorok mindig integráltan, az épület egészébe komponálva jelenjenek meg.

Magastetős házaknál a tető hajlásszögével megegyező szögben, annak síkjában telepíthetők a szolárpanelek. Lapostetős épület esetében lehetőleg az épület attikájának takarásában helyezzük el őket.

Akár az épületek homlokzatán is elhelyezhetők napenergiát hasznosító panelek, de ilyenkor fontos, hogy az épület építészeti elemeként alakítsuk ki. Ezzel kapcsolatban már a tervezés fázisában konzultáljunk az Önkormányzattal.

a jó helyre telepített lombhullató növényzet természetes módon árnyékolja belső tereinket egyúttal temperálva is azokat

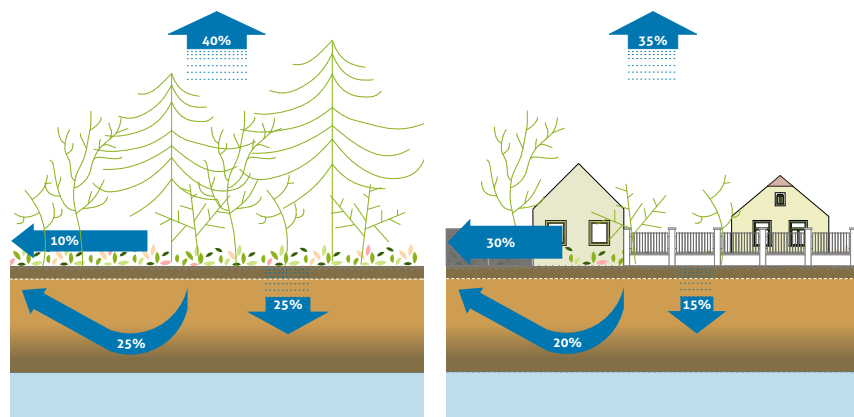

8.2 csapadékvíz-kezelés

Kertünk kialakításában vegyük figyelembe a klímaváltozás okozta extrém időjárási tényezőket! A téli extrém hideg és a nyári kánikula minket és környezetünket érő hatásai, vagy például a rövid idő alatt lezúduló nagy mennyiségű csapadék okozta károk tudatos odafigyeléssel megelőzhetőek.

A hirtelen lezúduló esők ún. villámárvizeket idézhetnek elő, melyet megfelelő zöldfelület - burkolt felületek arányaival tompíthatunk környezetünkben. Az épített környezetben, a kisvárosi szituációban a rengeteg burkolt felület miatt kevés szivárgó (infiltrációs) felület marad a hirtelen felgyülemlett csapadék számára, így az a felszínen, akár rombolva keresi az útját, hogy továbbfolyjon.

Kerüljük kertünk köztérszerű, teljes térkövezését! Az egybefüggő vízzáró (aszfalt, öntött beton, beton térkő) nem engedi a felszíni vizek természetes felszívódását, így növelve az el nem vezetett csapadékmennyiséget a felszínen és az általa okozott károkat.

természetes felszín: 0% vízzáró felület

kisvárosi szituáció: 35-50% vízzáró felület

Ahol feltétlenül szükséges burkolni, ott részesítsük előnyben a vízáteresztő képességű burkolatokat!

A lakóterületi kertekben szokásos igénybevétel teljesen feleslegessé teszi a burkolatok alá készített beton aljzatot. Így azt a megfelelő tömörítéssel, a kiváló vízáteresztő képességű kavics- vagy zúzottkő ágyazattal, a járműforgalom számára is stabil burkolattal helyettesítsük!

esőkert: mesterségesen kialakított és növényzettel beültetett mélyfelületek természetes helyi talajjal. Korlátozott kiterjedésű burkolt felületek lefolyó vizeit fogadja. Beszivárogtat és párologtat. A hozzárendelt vízgyűjtő méretétől függően lehet akár drénezett is.

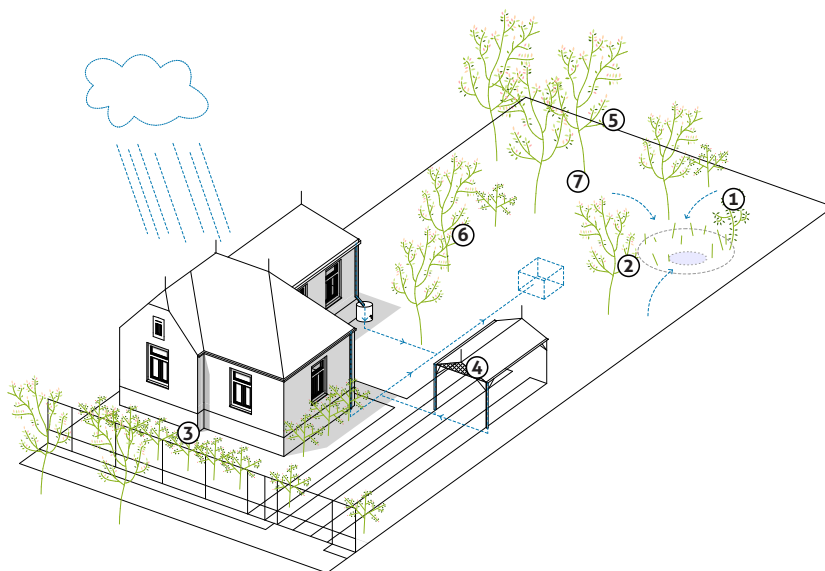
Megfelelő körültekintéssel tervezett és kialakított eszközökkel a tetőről összegyűjtött, illetve a lehullott csapadékot, telkünken belül, kertünk növényeinek öntözéséhez használhatjuk. Ha a fölösleges mennyiségű vizet tárolókba, ciszternákba vezetjük, a száraz időszakban környezettudatosan és költséghatékonyan tudjuk biztosítani a megfelelő vízmennyiséget kertünk zöldfelületének.

Ha a terepadottságok megengedik, alakítsunk ki kertünk hátsó részében esőkertet, amely nemcsak a hirtelen lefolyó csapadékmennyiséget tudja felfogni, hanem egyedi mikroklímájának köszönhetően különleges növényeket is ültethetünk a környezetébe.

Pince kialakítása nem javasolt, ugyanis a talajvíz az egész település területén magasan található.

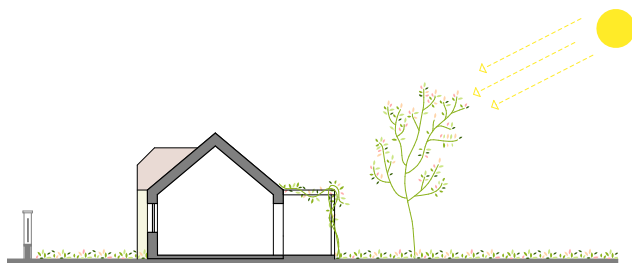
Csapadékvízhasznosítás a kertben

- 1 terepmélyedés növényzettel beültetve (esőkert)
- 2 tömörödött vagy rossz szivárgású talaj cseréje
- 3 füvesített árok
- 4 áteresztő burkolattal kialakított kocsibejáró
- 5 telek természetes növénytakarójának megőrzése
- 6 csapadékvíz tározó tartály
- 7 földalatti csapadékvíz tározó ciszterna

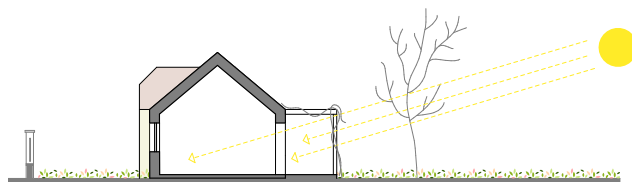

8.3 természetes és épített árnyékolás

Használjuk ki a fák és kúszónövények természetes árnyékoló és mikroklíma-alakító hatását! A nyári túlzott felmelegedés ellen védjük lakóterünket megfelelő helyre telepített fával, növényzettel! Télen a lombhullató fák átengedik az alacsonyabb szögben érkező napsugarakat, így juttatva fényhez és passzív hőnyereséghez lakásunk belső tereit.

nyári nap ellen védő lombhullató fa és futónövény

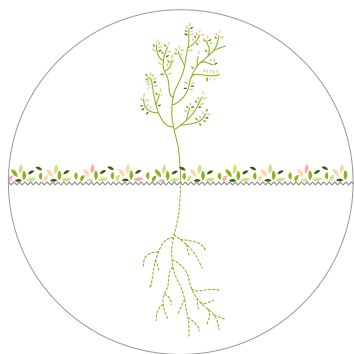

a téli nap sugarait átengedi a lombját elhullatott növényzet

A hagyományos épületekre jellemző átmeneti, köztes terek, mint például a veranda vagy tornác, szintén fontos szerepet játszik belső tereink mikroklímájának, ezzel hőérzetünk kialakításában. A tornácunkat akár nyitottan hagyjuk, akár beüvegezve télikertté alakítjuk a külső és belső tér díszes, kellemes és jól hasznosítható átmenetét képezi.

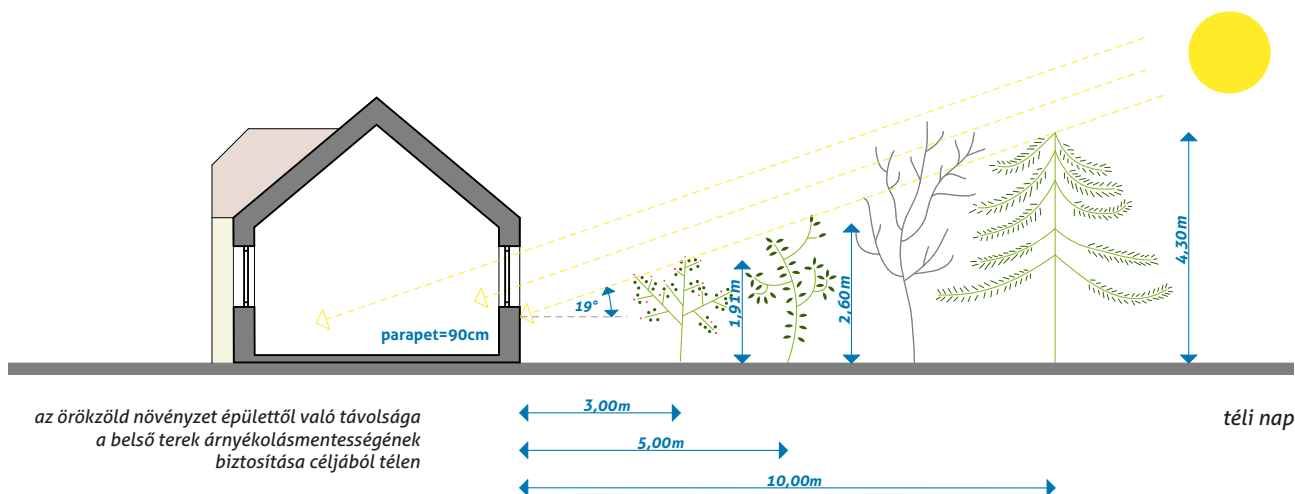
növényzet a kertben 8.4

Ahhoz, hogy egy fa megfelelően tudjon növekedni, később zavartalanul alakítani lombkoronáját, telepítéskor fontos betartani a következő szempontokat:

- + ültetés ideális időpontja októberben, az első fagyok beállta előtt
- + megfelelő faj kiválasztása [mellékletben: segítség a választáshoz]
- + 1x1x1m ültetőgödör
- + megfelelő iszapolás
- + első évben a törzs alsó szakaszának kupacolása
- + minden tavasszal esőtálca kialakítása
- + első 5 évben támaszrudak biztosítása

Ahhoz, hogy lakóterünk minden évszakban megfelelő mennyiségű természetes megvilágítással rendelkezzen telepítsük kellő távolságra az épülettől és időről-időre nyírjuk megfelelő méretűre az örökzöld kerti növényeket!

invazív fajok: más néven özönfajok, melyek tájidegenek az adott környezetben, agresszíven gyomosítanak. Az özönfajok megváltoztathatják a korábbi ökológiai viszonyokat, így kiszámíthatatlan hatást gyakorolnak a biológiai sokféleségre, és komoly gazdasági károkat okozhatnak.

telepíthető és nem telepíthető növények

Kertünkben, illetve az előttünk lévő közterületekre történő növénytelepítések során körültekintően válasszuk meg az ültetendő fajokat! Fontos szempont, hogy mindenképpen a saját ökológiai környezetünknek leginkább megfelelő fajokat válasszuk! Egyrészt azért fontos, hogy ilyen növényeket ültessünk, mert ezek a fajok alkalmazkodtak leginkább a településünk környezetére jellemző talaj- és időjárásviszonyokhoz, így ezek esetében van a legjobb esély, arra hogy a legjobban ellenálljanak különböző kártevőknek, vagy éppen a jellemző időjárási viszontagságoknak. Másrészt pedig a fennálló ökoszisztémára az őshonos fajok nem jelentenek veszélyt, úgy mint az invazív fajok, melyek könnyen felboríthatják környezetünk már kialakult érzékeny egyensúlyát.

A telepítendő fás szárú növényfajok mindenképpen őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek! Ezen telepíthető fajok listáját, illetve a tájidegen - invazív -, így nem telepíthető növényfajok listáját a Kézikönyv mellékletében találhatjuk meg (lásd 71-78.oldal).

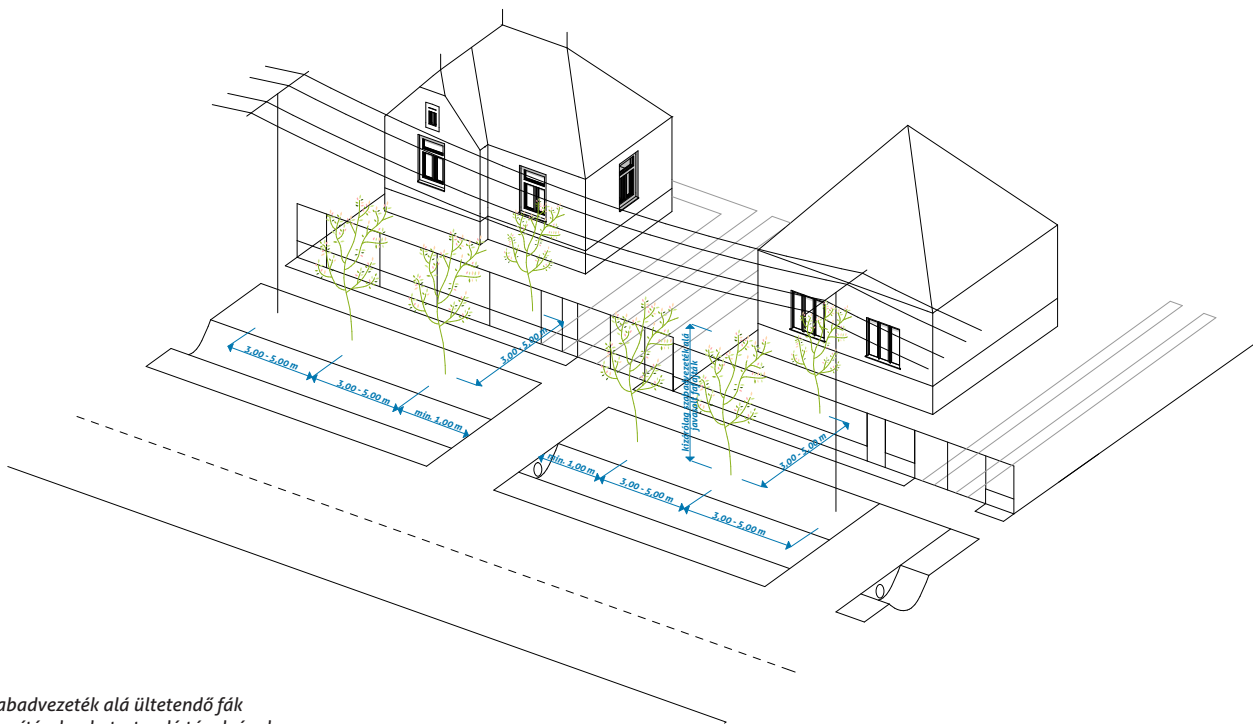
Jó példa a településről a megfelelően megválasztott koronamagasságú utcai fasorra. (Veres Péter utca)

fatelepítés közművekkel érintett területeken

Fatelepítés megkezdése előtt vegyük figyelembe, hogy hova készülünk facsemetét ültetni. Fontos betartani az ültetendő fák közötti illetve házunktól, különböző utcai berendezési tárgyaktól vagy éppen a kocsibeállótól mért távolságot.

A szabadvezeték alá a főlöleses évenkénti csonkolást megelőzve válasszunk megfelelő fafaját, melyek korlátozott lombméretüknél fogva kevesebb gondozást igényelnek, és egész élettartamukban szép lombkoronát biztosítanak házuk előtt. A szabadvezetéseken túl figyelembe kell venni a föld alatt fekvő közműveket is! Az adott területen lévő földalatti közművek nyomvonaláról, illetve azok szükséges védőtávolságáról, az Önkormányzatnál érdeklődjünk, mielőtt fatelepítéshez hozzákezdünk!

*Szabadvezeték alá ültetendő fák
telepítésekor betartandó távolságok*

9 hirdetések, reklámtáblák

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk.

Tartsuk figyelemben, alkalmazkodjunk az épület építészeti karakteréhez, melyen hirdetésünk megjelenik. Illetve szintén tartsuk szem előtt a szomszédos épületeken illetve utcakép egészét meghatározó hirdetőfelületek stílusát.

Részesítsük előnyben az épületen betűgrafikaként megjelenő feliratokat, a háromdimenziós, tipográfiailag igényes kiírás a homlokzatok építészeti elemeihez, tagozataihoz könnyebben alkalmazkodnak, mint a táblákra sűrített reklámfeliratok.

Az adott úton való jellemző haladási sebességtől, az útszakasz frekvenciájától függenek a reklám- és hirdetőfelületek méretére és kialakítására vonatkozó szabályok.

A jellemzően gyalogos- és kerékpárforgalomú, lassabb autósforgalmú területeken a kisebb feliratok, megkapó részletek tudják leginkább felkelteni a figyelmünket.

A nagyforgalmú, illetve bekötő utakon helyénvalóak akár az épületeken nagyobb felületű vagy kerítésen elhelyezett reklámok is.

Jó példák településünk utcáiról igényes, az épülettel harmonizáló reklámfelületekre, cégtáblákra, cégérekre.

10 közterületek

A településkép formálásához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás; a rendezett közterületek kialakítására való törekvéssel látványosan érzékelhető a településkép pozitív változása. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása is szembetűnő előrelépést jelent. A különböző használatú felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére.

A település vonalas elemei, az utak, utcák vezetnek a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább e vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonal-vezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is.

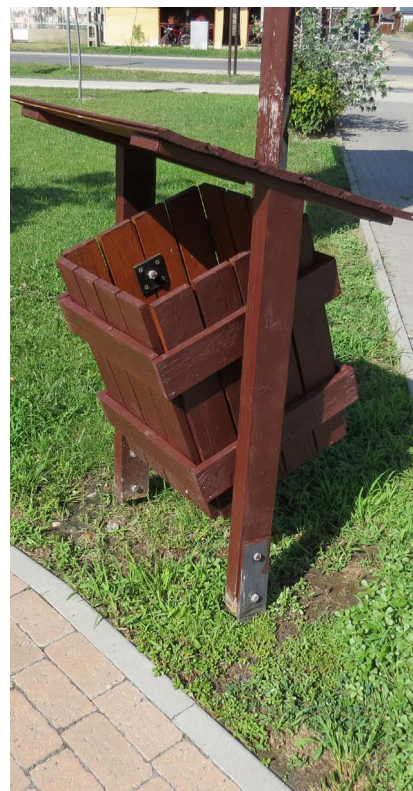
Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására!

A járda és a közút közötti utcakertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között. Bugyin a háztulajdonosok gyakran alakítják, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkertekkel, és egymáshoz is illeszkedjenek, egységes sávot képezzenek.

Kerüljük a takaró növényzet szemmagasságban történő alkalmazását, különösen a útkereszteződésekben. Itt a gépkocsivezetők szemmagasságát is figyelembe kell venni! 50-80 cm magas cserjéket, élőket telepítsünk.

A fák gyökereinek megfelelő méretű, burkolatlan helyet kell biztosítani a járdák, kerítések gyökér által történő megrongálásának elkerülése érdekében.

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos.

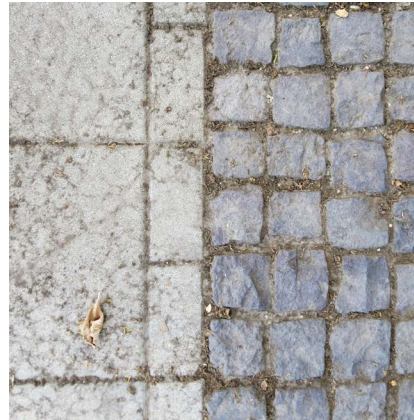

A nem megfelelően kialakított terek rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét.

A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

A köztereken megjelenő egyedi, csak a településünkre jellemző elemek, jelzések erősítik a lokálpatrióta érzést, jobban kötődünk ezekhez a köztéri bútorokhoz, tárgyakhoz, általuk településünkhöz is.

közparkok 10.1

Egy településen a parkok túlnyomó része díszpark. A jelenlegi településvezetés támogatja a használható, lakossági aktivitást támogató zöldterületek kialakítását.

A zöldfelületek kiemelkedően fontos elemei a településképeknek. Naponta, érzékelhető módon hatnak ránk. Buggyin rendezett terek, jól karbantartott zöldfelületek gazdagítják a települést.

A virágos, zöld utcák, gondozott terek nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus településképeknek. A fák gyökereinek megfelelő méretű burkolatlan helyet kell biztosítani a járdák, kerítések gyökér által történő megrongálásának elkerülése érdekében.

Az új településrészen nem alakultak még ki közterek, közparkok, közkertek. A településszerkezet sajátágaiból fakadóan azonban létrejöttek olyan kisebb teresedések, amelyek nem sorolhatók egy fenti kategóriába sem. Ilyenek például a utak kapcsolódásai, találkozásai. Ezek rendezése nagyban elősegíti a településképek javítását. Ide lehetőség szerint a szárazságtűrő, tájba illő növényeket javasoljuk.

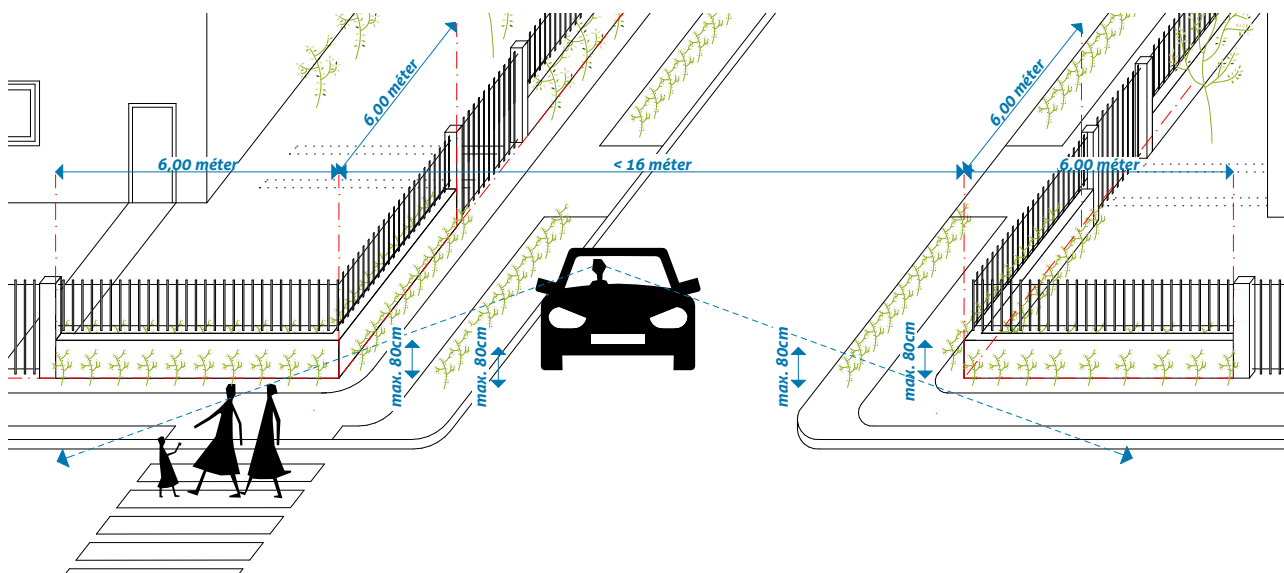
10.2 Ingatlanok előtti közterületek

Az utcakép szempontjából a házuk előtti közterületek állapota is meghatározó jelentőségű. Buggyin szerencsére rengeteg jó példa van, ahol a helyi lakosok megfelelően alakították ki és rendszeresen gondozzák ezt a területet.

Ha fát, bokrokat, sövényt szeretnénk telepíteni házuk elé, úgy tegyük, hogy azzal az autós és gyalogosforgalmat semmiképpen ne akadályozzuk! Fontos biztosítani a kereszteződésekben a megfelelő belátást a biztonságos közlekedés céljából! Ezentúl figyeljünk a megfelelő telepítési távolságokra, és arra is, hogy a fák, növények gyökérzete megfelelően tudjon növekedni, ne ronsolja későbbiekben az utat vagy a járdát. Mindenképpen kérjük ki szakember véleményét telepítés előtt!

A telken belül összegyűjtött csapadékvizet telken belül kell tárolni, öntözéshez felhasználni vagy szikkasztani. A telekről a csapadékvíz kivezetése közterületre kizárólag a közút kezelőjének hozzájárulásával történhet.

A keskeny közterülettel rendelkező közlekedési csomópontoknál 80 cm-es magasság felett kizárólag átlátható, áttört kerítés építhető. A sarkokon maximum 80 cm magas sövény vagy bokrok telepíthetők. Gondozzuk, nyírjuk rendszeresen, hogy mindig megfelelően belátható legyen az útkereszteződés!

Az ingatlanok előtti közterületen a zöldfelületek kialakítása és ápolása közös érdekünk.

Ne hagyjuk parlagon illetve semmiképpen ne szórjuk le teljes telekszélességben közúzalékkal vagy kavicssal!

Csak a feltétlenül szükséges mennyiségű burkolt felületet alkalmazzuk, hogy az üdítő zöldfelületek minél nagyobb teret kapjanak!

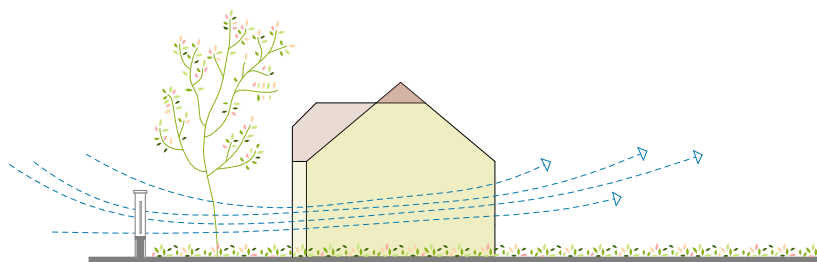
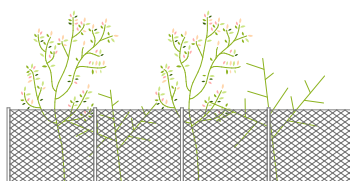
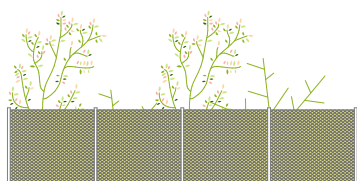

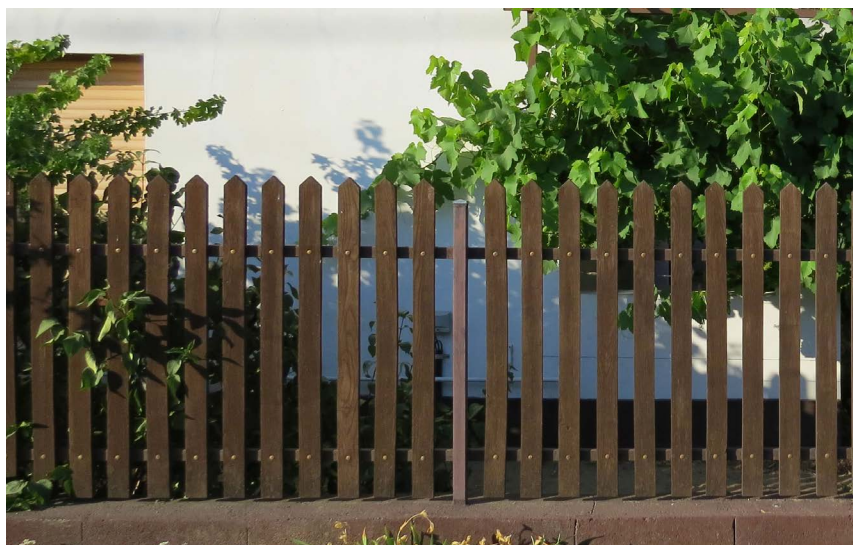
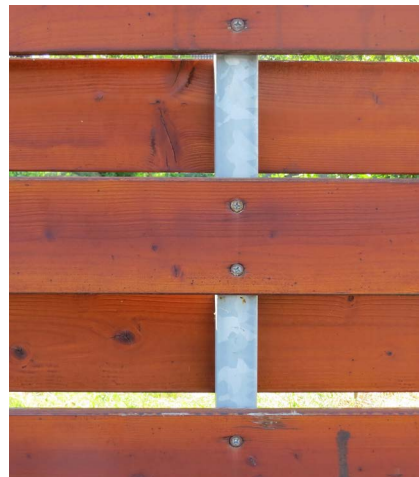
10.3 kerítések

Néhány speciális övezeten kívül, az utca felé kizárólag áttört kerítés alakítható ki. A teljesen zárt, átláthatatlan kialakítású telekhatárolás az utcát könnyen falanszterré alakítja. Teremtsük meg a privát, járókelők tekintetétől elzártabb kertrészünket a hátsókertben!

Az előkert átláthatóságát megfelelően megválasztott növényzettel is csökkenthetjük. A teljesen tájidegen fajok (tuják, legtöbb tűlevelű faj) helyett választhatunk például olyan lombhullatókat, melyek csak tavasszal cserélik le lombkoronájukat, ezzel a téli időszakban is biztosítva a kíváncsi tekintetek szűrését.

Az áttört kerítések használatával maximalizálhatjuk a hűvös légáramlás hatását nyáron.

Jó példák áttört kerítésekre a településről. Ha az áttört kerítés mögé örökzöld vagy sűrűn növő lombhullató cserjéket, bokrokat ültetünk akkor barátságos módon csökkenthetjük a belátást a közterületről de megőrizzük kertünk átszellőzésének lehetőségét.

Hagyományosan fontos a mezőgazdasági termelés Bugyin, a nagyközség központi részén is gyakran találkozunk akár az előkertben termesztett haszon- és takarmánynövényekkel.

melléklet nem telepíthető növényfajok

Tájidegen, invazív, azaz agresszívan gyomosító, így nem telepíthető növényfajok listája:

fehér akác	(<i>Robinia pseudoacacia</i>)
bálványfa	(<i>Ailantus altissima</i>)
fehér eper	(<i>Morus alba</i>)
ezüstfa	(<i>Eleagnus angustifolia</i>)
zöld juhar	(<i>Acer negundo</i>)
amerikai kőris	(<i>Fraxinus pannsylvania</i>)
kései meggy	(<i>Prunus serotina</i>)
kanadai nyár	(<i>Populus x canadensis</i>)
nyugati ostorfa	(<i>Celtis occidentalis</i>)
gyalogakác	(<i>Amorpha fruticosa</i>)
kisvirágú nebáncsvirág	(<i>Impatiens parviflora</i>)
bíbor nebáncsvirág	(<i>Impatiens grandiflora</i>)
japánkeserűfű-fajok	(<i>Failopia spp.</i>)
magas aranyvessző	(<i>Solidago gigantea</i>)
kanadai aranyvessző	(<i>Solidago canadensis</i>)
selyemkóró	(<i>Asclepias syriaca</i>)
ürümlevelű parlagfű	(<i>Ambrosia artemisiiflora</i>)
arany ribiszke	(<i>Ribes aureum</i>)
adventív szőlőfajok	(<i>Vitis-hibridek</i>)
vadszőlőfajok	(<i>Parthenocissus spp.</i>)
süntök	(<i>Echinocystit lobata</i>)
észak-amerikai őszirózsák	(<i>Aster novibelgii</i>)
olasz szerbtövis	(<i>Xanthium strumaium / italicum</i>)

amerikai karmazsinbogyó	<i>(Pytholacca americana)</i>
kínai karmazsinbogyó	<i>(Pytholacca esculenta)</i>
japán komló	<i>(Humulus japonicus)</i>
átoktüske	<i>(Cenchrus incertus)</i>
tündérhínár	<i>(Cabomba caroliniana)</i>
kanadai átokhínár	<i>(Elodea canadensis)</i>
apró/vékonylevelű átokhínár	<i>(Elodea naitalii)</i>
átokhínár	<i>(Azolla mexicana, Azoila filiculoides)</i>
moszatpáfrányfajok	<i>(Azolla mexicana, Azoila filiculoides)</i>
borfa, tengeri seprúcserje	<i>(Baccharis halimifolia)</i>
kaliforniai tündérhínár	<i>(Cabomba caroliniana)</i>
vízijácint	<i>(Eichhornia crassipes)</i>
perzse medvetalp	<i>(Heracleum persicum)</i>
kaukázusi medvetalp	<i>(Heracleum mantegazzianum)</i>
Sosnowsky-medvetalp	<i>(Heracleum sosnowskyi)</i>
hévízi gázló	<i>(Hydrocotyle ranunculoides)</i>
fodros átokhínár	<i>(Lagarosiphon major)</i>
nagyvirágú tóalma	<i>(Ludwigia grandiflora)</i>
sárgavirágú tóalma	<i>(Ludwigia peploides)</i>
sárga lápbuzogány	<i>(Lysichiton americanus)</i>
közönséges süllőhínár	<i>(Myriophyllum aquaticum)</i>
felemáslevelű süllőhínár	<i>(Myriophyllum heterophyllum)</i>
keserű hamisüröm	<i>(Parthenium hysterophorus)</i>
ördögfarok keserűfű	<i>(Persicaria perfoliata)</i>
kudzu nyílgyökér	<i>(Pueraria montana)</i>
aligátorfű	<i>(Alternanthera philoxeroides)</i>
óriás rebarbara	<i>(Gunnera tinctoria)</i>
tollborzfü	<i>(Pennisetum setaceum)</i>

turjános: A Solti-síkság keleti peremén, az egykori Duna-ártér és a Duna-Tisza közti homokhátság határán húzódó lápvidéket nevezik turjánvidéknek, amely az ősi Duna-medrek vonalát követi. A turján szó pontosan azt az élőhely típust, vegetáció-egységet jelöli, amely ezeknek a területeknek a jellemzője: a mozaikosan váltakozó égeres és magyarkörises láperdőket, rekettyefüzeseket, magassásos lápréteket és kaszálóréteket. Ilyen turjános vidék található Bugyi Nagyközség környezetében is.

telepítésre javasolt növényfajok m.2

Az alábbi növénylista a turjános egyes jellemző egyedeit és azok díszváltozatait is tartalmazza, de ezen felül további, hazánkban őshonos növények és díszváltozataik ültetését is javasoljuk Bugyi Nagyközség területére.

Köztéri növényültetés esetén általánosságban a következő növényméretek alkalmazandóak:

- + a fák ajánlott ültetési mérete háromszor iskolázott, 18/20 cm-es törzskörméret (1 méteres magasságban mérve),
- + a cserjék ajánlott mérete 40/60 cm magas konténeres cserjék (K3 40/60)
- + az évelők, díszfüvek pedig 2-3 literes konténerekkel ültetendőek

Utcai fasorok ültetése esetén ügyelni szükséges, hogy magasan lombosodó, tájhonos, utcasorfának alkalmas fajokat alkalmazzunk (pl. *Tilia cordata* 'Greenspire') melyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, nem akadályozzák a közúti közlekedést. A fasorokat érdemes azonos fajú fákkal kialakítani, kifejlett egyedeiknek megfelelő távolságra ültetni, és hanyagolandóak a vörös levelű, vagy egzotikusan kinéző fajok (pl. *Prunus cerasifera* 'Nigra', *Paulownia tomentosa*).

A magas talajvízállású területeken érdemes a vízparti növénytársulásokra jellemző fajokból válogatni, melyek jól bírják az időszakos vízborítottságot.

Magánkertek valamint külterületi mezőgazdasági telkek lehatárolására javasolt a több fajból álló, biodiverz sövények telepítése. Javasolt örökzöld és bogyós termésű egyedek összeültetése, hogy táplálékot és fészkelőhelyet nyújtson a madaraknak, valamint télen is legyen zöldellő része a sövénynek.

Belterületen, közparkok esetén valamint magánkertekben javasolt a díszváltozatok ültetése, külterületen, vagy nagyobb tájléptékű beruházásoknál őshonos fajok választása javallott.

A telepíthető fás szárú növényfajok mindenképp őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek.

lombos fák

Mézgás éger	(<i>Alnus glutinosa</i>)
Lándzsáslevelű éger	(<i>Alnus spaethii</i>)
Rézvörös fanyarka	(<i>Amelanchier lamarckii</i>)
Közönséges gyertyán	(<i>Carpinus betulus</i>)
Csere galagonya	(<i>Crataegus laevigata</i>)
Fényeslevelű galagonya	(<i>Crataegus lavallei</i>)
Magyar kőris	(<i>Fraxinus angustifolia</i> subsp. <i>pannonica</i>)
Közönséges dió	(<i>Juglans regia</i>)
Közönséges boróka	(<i>Juniperus communis</i>)
Díszalma	(<i>Malus John Downie</i>)
Fehér nyár	(<i>Populus alba</i>)
Rezgő nyár	(<i>Populus tremula</i>)
Teltvirágú díszcsereesznye	(<i>Prunus avium</i> 'Plena')
Díszcsereesznye	(<i>Prunus serrulata</i> 'Kansan')
Molyhos tölgy	(<i>Quercus pubescens</i>)
Kocsányos tölgy	(<i>Quercus robur</i>)
Szomorú fűz	(<i>Salix alba</i> 'Tristis')
Lisztés berkenye	(<i>Sorbus aria</i>)
Madárberkenye	(<i>Sorbus aucuparia</i>)
Kislevelű hárs	(<i>Tilia cordata</i> 'Greenspire')
Vénic-szil	(<i>Ulmus laevis</i>)
Mezei szil	(<i>Ulmus minor</i>)

elegyes sövény térelválasztásra

Japán borbolya	(<i>Berberis thunbergii</i>)
Közönséges gyertyán	(<i>Carpinus betulus</i>)
Veresgyűrűs som	(<i>Cornus sanguinea</i>)
Egybibés galagonya	(<i>Crataegus monogyna</i>)
Kutyabenge	(<i>Frangula alnus</i>)
Közönséges magyal	(<i>Ilex aquifolium</i>)
Széleslevelű fagyal	(<i>Ligustrum ovalifolium</i>)
Vadrózsa	(<i>Rosa canina</i>)

cserjék

Sóskaborbolya	(<i>Berberis vulgaris</i>)
Fehér som	(<i>Cornus alba</i>) díszfajtái [pl.: 'Kesselringii']
Húsos som	<i>Cornus mas</i>
Veresgyűrűs som	(<i>Cornus sanguinea</i>) díszfajtái [pl.: 'Winter Beauty']
Selymes som	(<i>Cornus sericea</i>) díszfajtái [pl.: 'Flaviramea']
Sárgavesszező som	(<i>Cornus stolonifera</i>) díszfajtái [pl.: 'Kelseyi']
Szőnyegmadárbirs	(<i>Cotoneaster dammeri</i>)
Közönséges kecskerágó	(<i>Euonymus europaeus</i>)
Homoktövis	(<i>Hippophae rhamnoides</i>)
Nehézzagú boróka	(<i>Juniperus sabina</i>) díszfajtái [pl.: 'Broadmoor']
Törpe lonc	(<i>Lonicera pileata</i>) díszfajtái [pl.: 'Moss Green']
Közönséges mahónia	(<i>Mahonia aquifolium</i>)
Vadrózsa és Díszrózsák	(<i>Rosa canina</i> és <i>Rosa</i> spp.)
Hamvas fűz	(<i>Salix cinerea</i>)
Törpe csigolyafűz	(<i>Salix purpurea</i> 'Nana')
Gyöngyvessző	(<i>Spiraea</i> spp.) díszváltozatai
Ortorménbangita	(<i>Viburnum lantana</i>)
Kányabangita	(<i>Viburnum opulus</i>) díszfajtái [pl.: 'Roseum']

futónövények

Iszalag	(<i>Clematis</i> sp.)
Borostyán	(<i>Hedera helix</i>)
Kúszó lonc díszváltozat	(<i>Lonicera</i>) díszfajtái [pl.: <i>brownii</i> 'Dropmore Scarlet' vagy <i>heckrottii</i>]
Magyar lonc	(<i>Lonicera tellmanniana</i>)

árnyéki talajtakaró növényzet

Indás ínfű	(<i>Ajuga reptans</i>) díszfajtái [pl.: 'Atropurpurea']
Kereklevelű kapotnyak	(<i>Asarum europeum</i>)
Gímpáfrány	(<i>Asplenium scolopendrium</i>)
Pelyvás pajzsika	(<i>Driopteris affinis</i>)
Erdei pajzsika	(<i>Driopteris filix-mas</i>)
Illatos gólyorr	(<i>Geranium macrorrhizum</i>) díszfajtái [pl.: 'Album']
Japán kövérke	(<i>Pachysandra terminalis</i>)
Kígyógyökerű keserűfű	(<i>Persicaria bistorta</i>) díszfajtái [pl.: 'Superba']
Édesgyökerű páfrány	(<i>Polypodium vulgare</i>)
Díszes vespáfrány	(<i>Polystichum setiferum</i>)

fűfélék és magassásos társulás

Közepes rezgőfű
Nádtippán
Pálmalevelű sás
Kínai virágosnád
Magas kékperje
Nyugati kékperje
Vesszős köles
Keskenylevelű árvalányhaj

(*Briza media*)
(*Calamagrostis acutiflora*) díszfajtái [pl.: 'Overdam']
(*Carex muskingumensis*)
(*Miscanthus sinensis*)
(*Molinia arundinacea*) díszfajtái [pl.: 'Transparent']
(*Molinia coerulea*) díszfajtái [pl.: 'Overdam']
(*Panicum virgatum*) díszfajtái [pl.: 'Shenandoah']
(*Stipa tenuissima*)

vízparti növénytársulás

Posvány sás
Fekete sás
Parti sás
Mocsári kutyatej
Mocsári gólyaorr
Árnyékliliom fajtái
Kék nőszirm
Szibériai nőszirm
Békaszittyó
Fürtös fáklyaliliom
Réti füzény
Mocsári nefelejcs
Kígyógyökerű keserűfű

(*Carex acutiformis*)
(*Carex nigra*)
(*Carex riparia*)
(*Euphorbia palustris*)
(*Geranium palustre*)
(*Hosta spp.*)
(*Iris germanica*)
(*Iris sibirica*) díszfajtái [pl.: 'Illini Charm']
(*Juncus effusus*)
(*Kniphofia uvaria*)
(*Lythrum salicaria*) díszfajtái [pl.: 'Robin']
(*Myosotis palustris*)
(*Persicaria bistorta* 'Superba')

virágos évelők

Jószagú cickafark	(<i>Achillea filipendulina</i>) díszfajtái [pl.: 'Cloth of Gold']
Óriás díszhagyma	(<i>Allium giganteum</i>)
Kerti szellőrózsa	(<i>Anemone hybrida</i>) díszfajtái [pl.: 'Andrea Atkinson']
Bíbor kúpvirág	(<i>Echinacea purpurea</i>) díszfajtái [pl.: 'Magnus']
Havasi iringó	(<i>Eryngium alpinum</i>) díszfajtái [pl.: 'Blue Star']
Levendula	(<i>Lavandula angustifolia</i>)
Rozmaring	(<i>Rosmarinus officinalis</i>)
Pompás kúpvirág	(<i>Rudbeckia fulgida</i>) díszfajtái [pl.: 'Goldsturm']
Borzas kúpvirág	(<i>Rudbeckia hirta</i>) díszfajtái
Ligeti zsálya	(<i>Salvia nemorosa</i>) díszfajtái [pl.: 'Merleau Blue']
Orvosi zsálya	(<i>Salvia officinalis</i>) díszfajtái [pl.: 'Berggarten']
Varjúháj	(<i>Sedum</i> díszfajtái) [pl.: 'Robustum']
Gyapjas tisztesfű	(<i>Stachys byzanthina</i>)
Ernyős verbéna	(<i>Verbena bonariensis</i>)

hagymások

Illír sáfrány	(<i>Crocus tommasinianus</i>)
Pompás hóvirág	(<i>Galanthus elwesii</i>)
Fehér nárcisz	(<i>Narcissus poeticus</i>)

szabadvezeték alá javasolt fafajok m.3

Szabadvezeték alá ültetésre javasolt,
alacsony koronamagasságú díszfafajták:

gömbkoronájú mezei juhar

gömbjuhar

ernyőskoronájú szivarfa

pirosvirágú galagonya

gömbkőris

mecseki virágos kőris

díszalma

bogyós díszalma

törpe eperfa

gömbmeggy

gömb-cseplezsmeggy

lisztes berkenye

borbás berkenye

kiskoronájú ezüst hárs "Bori"

kiskoronájú ezüst hárs "Teri"

(*Acer campestre* "Nana")

(*Acer platanoides* "Globosum")

(*Catalpa bignoides* "Nana")

(*Crataegus laevigata* "Paul's Scarlet")

(*Fraxinus excelsior* "Nana")

(*Fraxinus ornus* "Mecsek")

(*Malus x adstringens* "Hopa")

(*Malus baccata* "Street Parade")

(*Morus alba* "Nana")

(*Prunus cerasus* "Umbraculifera")

(*Prunus fruticosa* "Globosa")

(*Sorbus aria*)

(*Sorbus borbásii*)

(*Tilia tomentosa* "Bori")

(*Tilia tomentosa* "Teri")

irodalom- és képjegyzék

irodalomjegyzék

Czagányi László: *Bugyi község története I-II.*, Bugyi, 2000

Dr. Buzás Kálmán: *Víz a városban: alkalmazkodás a klímaváltozáshoz*; BME Vízi Közmű és Környezetmérnöki Tanszék, 2015

Fenntartható fejlesztés - várostervezési útmutató; szerk.: Lukovich Tamás - Mogyorósi Katalin, TERC Budapest, 2013

Mihály Botond, Dr. Botta-Dukát Zoltán: *Biológiai inváziók Magyarországon. Özönnövények I-II.*; A KvVM Természetvédelmi Hivatalának tanulmánykötetei 9-10, Budapest 2004, 2006

Timár Gábor, Molnár Gábor, Székely Balázs, Biszak Sándor, Varga József, Jankó Annamária: *A második katonai felmérés térképszelvényei és azok georeferált változata*; Arcanum Budapest, 2006

kép- és ábrajegyzék

Arcanum Adatbázis Kft, 2014: 9, 10

Bugyi Nagyközség Önkormányzata: 4, 14, 29, 44

Lechner Tudásközpont: 47, 48, 49 (ábrák)

<http://www.dabas.info.hu/images/stories/Ertektar/sk02.jpg>: 11

<http://plants.moananursery.com>: 73

<https://hu.pinterest.com/pin/227361481162532102/>: 73

https://www.planteskoler.dk/da-dk/item/paradis%C3%A6ble__malus_baccata__street_parade__haveplanter_all%C3%A9tr%C3%A6er_l%C3%A6hegn_/44254_hv: 73

<https://hu.pinterest.com/pin/432486370443599801/>: 73

Tot János: 6, 26, 27, 28

A Kézikönyv további fényképeit Tot Kristóf készítette.

A kézikönyv a 2016. évi LXXIV. törvény településkép védelméről szóló
törvény alapján készült,
Bugyi Nagyközség Önkormányzatának felkéréséből.

Szakmai tartalom

Hámor Ép-Terv Kft.
Hámori Péter építész
Guba Sándor építész
Tot Kristóf építész munkatárs

Kiss Blanka tájépítész
Varga Tibor tájépítész

Bugyi Nagyközség Önkormányzata

Megbízott főépítész

Vári Attila településmérnök

Szerkesztette

Guba Sándor építész

Betűtípus
Aller + Titilium

2017

